

MANN csodát művel az ő tüneményes hatalmával!

Ő fájdalmat szüntet, sebet gyógyít, rákot, aszkit és fekélyt gyógyít, ugy-szintén oly csodákat művel, mely a modern gyógyászokat is bámulatba ejti.

Figyelemre méltó ajánlás egy ingyenes konzultációra betegek és elkedvetlenedettek részére. Ő saját otthonában használ Önnek anélkül, hogy őt látná és oly könnyen, mintha Önél lenne.

Páris, Franciaország, különleges értesítés.

Mann tanár által elért eredmények a csodával határosak és oly ritkák, hogy itt élénk érdeklődés, számtalan csodálkozás és bámulatba ejtés kíséri. Számtalanszor kezelt ő az orvosok által reménytelennek kijelentett betegeket és ő ezeket egy teljesen érthetetlen uton és módon egészséggé csavarta. Az ő eljárása egy mély titokkal van körülvéve, mert miként mondják, nem használ semmiféle orvosságot, melyet az orvosok rendelnek. Ő azt állítja, hogy ő egy természeti törvényt fedezett fel, egy teljesen különös, eddig ismeretlen tulajdonságot. Ezen tulajdonság alkalmazása esetén ma már egy betegség se gyógyíthatatlan. Elvitáztatatlan bebizonyítás által meggyőződtek arról, hogy a titokzatos hatalom, melyet ő felfedezése révén elért, lehetővé teszi neki azt, hogy a vaknak látóképességet visszaadja; ugy-szintén a békát tegyék használhatóvá tudja tenni. Ezen hatalom által ő az ugyszólván kialudt életműködést újra feltámasztja azon egyéneknek, akik a sír szélén állnak, sőt visszaadja egészségüket is, melyet hírneves orvosok elvesztettek nyilvánítottak. Ugy-látják, hogy az embert gyötörő betegségek felett korlátlan hatalommal bír, sőt talán még a halálra is rá tudja akaratát erőszakolni.

Tanácsát ő teljesen díjtalanul adja, bár az ő tudománya lehetővé tenné neki, hogy cankis vagy-onosok körül keresse betegeit és ezáltal nagy vagyona legyen, ő ezt mellőzi és tanácsát ingyen adja rangkülönbség nélkül. Ő ezt mondja: Az én felfede-zésem az enyém és én tetszés szerint gyógyíthatok. Én éppen oly könnyen tudok gyógyítani tüdőbajt, rákot, paralyist, fehérvért, neurastheniát vagy egyéb ugynevezett gyógyíthatatlan betegségeket, miként katarust, vérmérgezést, gyomorbajokat, reumát és egyéb sokféle szervi megbetegedéseket. Én a szegény-nek éppen úgy óhajtok tanácsot adni, miként a gazdag-nak. Ha életről és egészségről van szó, ugy a pénz nálam megszünt számottevő tényezőnek lenni.

En a herceget se tudom jobban ápolni, mint a koldust. Ugy előttem, mint a törvény előtt ezek egy-formák! Betegeimnél megszűnnek a társadalmi különbségek és szándékotól nem bír semmi elteríteni. Én még tovább megyek és amíg csak képes vagyok, betegemet ezen elveim szerint fogom tovább gyógyi-tani. Amit mások tesznek vagy elhagynak, az nem befolyásolhat engemet. Én úgy érzem, hogy kötelességem azokon segíteni, akik szenvednek. Nem tudom nézni, hogy embertársaim eredménytelenül harcol-nak súlyos betegségük ellen, ha nekem hatalmamban van, hogy rajtuk segíthessek. Mert ismétlem, újból, hogy nem létezik oly betegség, mely ellen fel ne tud-nék lépni. Ezen állításom önnek merésznek tűnik fel? — Talán az, de nem több, mint amilyen merész az igazságot bebizonyítani. Én ismerem azon csodás hatalmat, melyet én bírok, mert már sokszor próbára tettem. Ön biztosan tudja, hogy a tüdősorvadás gyó-gyíthatatlannak tartatik? Nem is oly régen, egy fiatal H. L. Kelly de Sal Gove, az orvosok által tüdősorva-dásosnak nyilvánított és kijelentették neki, hogy napjai meg vannak számlálva. Orvosai előtt betegsége gyógyíthatatlanként szerepelt. A fiatal leány kétségbe-esett és az orvosok ítéllete dacára én gyógyítottam. Egy nő Mont Geillareből, ki jelen pillanatban kezelés alatt van, azt írja nekem, hogy ő ugyszólván már felgyógyult és nemsokára egy új diadalt fogok a halál felett aratni.

Nem fogja senki megérteni az én örömet, melyet érezni fogok akkor, midőn a haláltól elra-boltam az áldozatát. Senki sem fogja tudni azon örömet utánozni, melyet a halál felett feltétlenül győzedelmeskedő tevékenységem kifejt.

A modern Therapia még soha nem gyógyított meg rákot, az folyton kiújul és lassan, de biztosan halált idéz elő. Én meggyógyítom a rákot kés segélye nélkül. Én nem vagdosom össze az ember húsát, csontját nem fűréssel, az én kezelésem könnyű, kellemes és nem okoz fájdalmat. Egyik betegem, Melen asszony Covingtonból ezen borzasztó bajtól volt megtámadva. Már a borzasztó halált látta maga előtt, de ő kezelésem alá vetette magát és teljesen, véglegesen meggyógyult.

A paralytis egy másik, szinte gyógyíthatatlan betegség. Tournant A. ur Vincennesből, Saina, ezen borzasztó betegségben szenvedett. Néhány napi keze-lésem után betegkocsiját elhagyhatta, melyet teljes 8 évig használt.

Ducrot Etienne ur Rue Mire-la-Musse, Nantes, 8 nap alatt kigyógyult neurastheniájából, melyben 11 évig szenvedett. Ducrot ur mindenhol elmesélte, hogy vele csodát műveltem. Larcher René ur Champ per Cellesből több mint 30 évig izomreumában szenved-tett. Már nem tudott járni, nem evett, hanem min-dig vastagabb lett és képtelen volt dolgozni. 14 napi kezelésem után meggyógyult. Carcia Christobald ur Malamaros (Mexico) 6 évig volt vak, mintán mindkét szemén szürke hályg volt, 5 nap alatt meggyógyi-tottam, mindennemű operáció igénybevétele nélkül.

Ar említett gyógyulások azon eredeti okiratokból omlódnak, melyek százával tartalmaznak hasonló hangzású elismeréseket. Ezen nyilatkozatokat azért hozom nyilvánosságra, hogy bebizonyítsam, misze-rint gyógyíthatatlan betegség nincsen. Felfedezésem előtt a betegségek talán gyógyíthatatlanok voltak, de ma már nem azok.

Mikép érte el ön ezen csodás gyógyításokat? Miért bírja ön ezen csodás hatalmat? — Igen sok sorra lenne szükségem, ha ezen helyen kellene önt felvilágosítanom. Van nekem egy könyvem, mely-nek szerzője én vagyok, melyben megírtam felfede-zésemet, ugyszintén gyógykezelésem módját és útját. Nem árusítom ezen könyvet, én ezt szétosztom mindazok közt, akiket felfedezésem érdekel. Költsé-gmentesen küldöm annak, aki kéri és azon betegnek is, aki vérenek és betegségének jelenségeit velem tudajta. Elküldöm neki betegségének kórisimjét és köny-veimet, melynek címe: „Die geheimen Kräfte der Natur.“ — Tudatni fogom betegségének okát és útját, módját annak, hogy miként gyógyulhat meg tökéle-tesen a Radiopathia által. Levélcseré czéljából egy fiók nyílt meg Párisban. Elegendő, ha egy 25 fillér-rel portószott levelet így megírom: „G. A. MANN, Abt. 3247 B, Rue de Louvre 48, Paris és ön meg fog győződni azon hatalomról, melyet én bírok. Jegyezze meg jól mindenki, kivétel né kül, hogy ezen kedves ajánlat hasznára lehet.

En csak azt mondom, amit gondolok és azt fo-gom tenni, amit mondok. Aki nekem ír, kap egy könyvet és betegségének kórisimjét, ugyszintén hatal-mam bizonyítékát költségmentesen.

A vakok látnak, a békák járnak, az orvosok által reménytelennek mondott betegek újból egész-ségeseklesznek. Nem létezik be-tegség, mely el-len ő felne lépne.

Gyönyörű karácsonyi és újévi ajándékok
egyszerűtől a legdrágábbig kaphatók
O. cs. és kir. Fensége József főherceg kam. szállítója
Lőw Sándor
ékszerész és órásnál
Telefon 62-68.
Budapest, VIII., József-körút 81/A.
Videki megrendelések pontosan és lelkiismeret-sen lesznek fogantatva. Árjegyzék kíváncra ingyen és bérmeatve.

LEGIZLETESEBB HAZIKENYÉR!

IDEAL KENYÉR DAGASZTÓ GÉP
EZEKÉRT
FÉNYKÉP
KISPEST
Térköz. 10.

Minden háziasszony büszkesége a jó és szép kenyér!

A hosszantartó, nem éppen évtágygerjesztő kézi dagasztás helyett a kútnál bevált, számtalanszor kitértetett szab.

„IDEAL“ kenyérdagasztógépünk

felel meg, melynek főelőnyei: a tisztaság, könnyű keze-lés és egyenletes dagasztás.

Kivonat a számtalan elismerőlől közül:

Ha valami jó, kipróbált mosógépünk is volna, olyan **csészert, mint a kenyérdagasztó-gépjük, kérek egy árjegyzéket küldeni.**

Tisztelettel **Bartók György** postamester neje **Detta**.

Használati utasítás mellékelve.

PARÁDI ARSEN
vázban vastartalommal
oly kincsünk van, mely minden eddigi arsen-szel csökkü értékű ide-gen vizekre voltunk utalva, addig utabban a
cs. és kir. udv. szál-lító BUDAPESTEN.

Központi fűtések

alacsony nyomású gőz- és melegvízfűtések. Szellőző berendezések. Központi melegvízszűrő telepek.

Száritótelepek mindenféle ipari célokra.

Eredeti Meidinger-kályhák

Meidinger töltő-, szellőztető-, és szabályozó kályhák és kaloriferek.

Folytonégő kályhák

(Dauerbrand)

Legolcsóbb fűtés. A hideg beáll-tával (egyszeri befűtés mellett egész télen át ég és a szobákban egyen-letes kellemes meleg).

EISLER és VÉRTES

Meidinger-kályhák gyára és köz-ponti fűtések berendezési vállalata.

Budapest, VI., Andrásy-ut 41. sz.

FISCHER és Tarsai
faiskolák és szőlőültetvénytelepek

KOCSIÁRUCSARNOK
BUDAPEST, IX., Köztelek-utca 4. sz.
A monarchia legnagyobb kocsiraktára. * Árjegyzék ingyen.

KASSA
RUHAFESTO-, VEGETISZ-TITÓ- ÉS GOZMOSÓ-GYÁR
GYÁSZESÉTBEN RUHÁKAT 3 NAP ALATT LEG-SZEBBEN FÉST FEKETERE. ■ ALAPITVA 1810.

46. SZ. 1911. (58. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. BUDAPEST, NOVEMBER 12.

Szerkesztésiroda: IV. Kálán-utca-5.	Figyelemre méltó ára 40 fillér.	Előfizetési feltételek:	Egész évre — 20 korona. Félévre — 10 korona. Negyedévre — 5 korona.	A „Világkronika”-val együtt évente 1 koronával több.	Külföldi előfizetésekre a postailag meg-határozott viteldij is esatolandó.
-------------------------------------	---------------------------------	-------------------------	---	--	--

A KISSÁRMÁSI GÁZKÚT KÖRNYÉKÉNEK ÉGÉSE. — Gyagovszky Emil felvétele.

SZÍNEK ÉS ÉVEK.

REGÉNY.

IRTA KAFFKA MARGIT.

(Folytatás.)

XVII.

A régi jegenyefasor sudárai meztelen, szegélylős-nyurgán meredeztek a sáros, fekete út két oldalán, mint néma, szigorú felkiáltójelek rendjei, és a gyászosra ázott, koratavaszi földek barázdái közt még hócsikok fehérlettek itt-ott. A kis futókocsi tengelyig ragadt a sárba; a falu nádfeleles, kékre mázolt ablakú, szentképes oláh-viskói félszeg jámborsággal féloldalt billenve tüsténtették a bárgyú türelmet és földhözragadt, félállati szegénységet. Az udvarház is vedlettnek látszott most télről dohos, állott pipafüstszagú szobáival, a bubos-kályha fülleteg melegével s az avított rongyszőnyegekkal. Piroška nénem szegényke, milyen csigázott, lehervadt és elhanyagolt volt a pesti nővérehez, sőt anyához képest is még; pedig háromk közt a legmodosabb volt, a legnagyobb „szerencsét” csinálta, igazi földjén maradt dzsentrihez ment volt férjhez. Húsz év alatt tizenöt gyereket hozott a világra, megszámlálhatatlan üveg befőttest és évente öt véka aszalgyümölcsöt tett el, fölös számú tyúkot ültetett, harminez tucizat sáros oláh szótt-kendőt szövetett (konyharuhának a kislányai számára majd) és huszonnyolc dagadó párnát gyűjtött maga-szedette tollal tömött. Közben a háza állandó tanácsa volt familieszerte boldognak, boldogtalanoknak, hónapok során át rostokolhatott náluk háborítatlanul mindenki, a ki bajban volt, előtte vagy utána valami életválságnak; itt még nem érezte csúnya, számító, garasos, és önző szellemét a változó idő. Itt csak az asszony örökölt meg az egyhangú, terhes életrobotban, mert őrajta, az igazon tűrelmén ment keresztül minden e húsz év alatt; s a legnagyobb jogászfának már küldötte kéthetenként pesti postával az elemősiás ládákat; mint a hogy az urának annak idején, képviselő korában. Ő nem igen mozdult ki; egy-egy drága selyemruhája a szekrényben avasodott; mikorra kalapot hozatott hozzá, már keztyűje nem volt, vagy cipője hibázott. Észre sem vette az életét; s az élet elment.

Mintha fölöttem is megállt volna itt az idő. Annyi robajos, nagy változás, elszánás, nekikészülés, viszarretenés, tévelygő bizonytalanság után most csendes, egyszerű falusi napok és valami olyan hűhótan, természetes és közömbös jóakarát körültem; mintha akár életfogytig is meg lehetne maradni így. Nem is igen beszéltek rólam s az életet szűnlen, zaklató problémáimról, a mi félszertendeje minden ember tekintetében kérdőn felém szegült: hogy mi is lesz hát velem? Hiripy bácsinak percz-súgta jószívű ötlete volt, hogy azt mondja: „Jőjj le hozzánk!” Piroška szó nélkül belenyugodott megszokásból, kényelemből; és egy hét múlva napirendre tértek fölöttem. Itt voltam, senki egy pillantással, cselizással meg nem bántott és nem volt semmi dolgom. A házigazda a számtáznál járt vagy az Üstököst olvasta, Piroška melegágyakat csinált és a vetemény alá ásott.

Jött a Horváth Dénes levele. Furcsa, fáradt-hangú, eltökélésből íródott sorok; vagy csak én éreztem így! A csupa szavakból táplálkozó szerelem csödbejut időnkint, egyre önmagán kérdőzik és kínlóda keresi a megfrissülést. Vannak felhangolt, lüktető, extázisos órák és az édes, kínos epedések becses perczai; de ezeket a csúcsokat csak valami görcsös egységet-kereső szándék köti össze és a sokszor nagyon fárasztó elhatározás, hogy: „Ma is úgy, mint tegnap!” De én kiéreztem ezt; és magamon is, bár nem akartam beismerni. Ilyenkor jönnek a szerelmes szemrehányások... Bántotta, hogy Hiripre jövet nem időztem Szinyéren és nem értesítettem őt. Én okot találtam valami ráfogott pletykában, a mit Ilkával hoztam összefüggésbe. Kobolt dolog volt, csak úgy kitaláltam, de éreztem, hogy nem járok messze az igazságtól.

Bizonyos, hogy nem szakított vele végleg; hiszen asszony mégis csak kell és az ott van közelében; alázatos, türelmes, kevéssel beérő. Én afféle ünnepnap lehetek neki, tiszteltebb és nagyobb igényű; az öregedő régi szerető kényelmes, otthonias, mindennapi jószág, a kivel szemben nem kell összeszedni a hangulatait, szavait, humorizálhat, zsörtölhet vele vagy kegyesen jó hozzá egy-egy kicsit; annak ennyi is elég. Világért sem kívántam volna az ő helyzetét magaménak, de azért fölháborított a gondolat, hogy ő is van. Neki is csak mondja néha ezt: „Szeretem!” és van-e külön hangja, szava, nézése az én számomra?

Egy ilyen ellentmondásos, zagyva perczben rövid, hideg szakitó-levelet írtam. Vagy-vagy!... gondoltam; ha elmúltak már a nagy, erős, teljes érzések, kiéltük mindennek a legigazát, szépségét, telijét, legyen is egészen vége! Gyűlöletes és megalázó lehet érezni a hanyatlásomat valaki szemében, látni a fanyalgó kiméleteskedést, a hogy ezt rejteni akarja. Mi tán el is mondtunk már egymásnak minden elmondhatót. Nem szabad elközönségesedni hagynunk ezt a dolgot; legyen vége! Igazában pedig nem tudtam volna megmondani, miért csináltam az egészet. Csupa idegeskedésből-e vagy helyes ösztönöm súgta? Néhány napig vártam a válasza, a következő héten háromszor is át-sétáltam szeles, tavaszi délutánokon a szomszéd Inácskóra a postáért. Nem jött semmi! „Igy most már jól van!” — gondoltam akkor éles, de csudálatosan kielégülő fájdalommal. „Én akartam így és lám, volt erőm megtenni ezt! Most már tovább megyek, most már csakugyan egyedül vagyok; történetem velem akármí!”

És a dacznak e különös lendülete érthetetlenül belevitt valamibe, a mihez egyébként nem lett volna elég erőm, a mitől visszarémültem volna a szokott, eddigi magam-érzetében. Nem tudom már, mi adhatta az első gondolatot; valószínűleg a levélvárás napjaiban szóbaálltam egyszer-kétszer az inácskói postamesternével, a kiről hallottam, hogy a híres Tomanóczy családból való, elsőszegényedett úri leány. Erős természetű, kerekvállú, szép, nagy fekete nő volt, a szemöldöke, szinte összeért és eleven, formás szájából ragyogva harsantak elő a fogak. Gyönyörű sötét szeme volt, erős nézésű, tüzes; de a vonásai szétmentek, elközönségesedtek már; füzetlenül, bőránczú piros parketrikében, berlinerkendővel a vállán, fásult unalmú arczecczel gunnyasztott az üvegretesz mögött. „Lám, hát ez is é! Elni mindenhol lehet!” — gondoltam fázós, kegyetlen érzéssel. Hiszen ez is asszony, és szép, és legfőképp velem egyidős lehet! Mi jussom nekem többre?... Azért, hogy kevés híján alispánné lettem egyszer? Az már volt, nincs. Most már mindennek vége és egészen ki kell innom az életet poharárt.

Igen, postásné leszek én is valami ilyen nyomorult sárfészekben és ülök nemsokára így, fakón, rezignáltan utalványkönyvek és egyéb rubrikák fölött. Petyhüdt lesz az arczom és mogorva, unatkozó a tekintetem... De semmi! Ez az élet! Vagy ez az öngyilkosság... mind egy! Megmutatom, hogy képes vagyok rá!... Hiripen egykedvű derűvel fogadták, mikor egy ebédnél megmondtam, hogy a postát akarom tanulni Inácskón. „Meg lehet próbálni!” — mondta a bácsi és Piroška tánt magas sárczipőket ajánlott, ha csakugyan gyalog akarok járni.

Szeliden, észrevétlenül zsendült ki a tavasz; langyosultak a szelek; hamvas barkák az útszéli bokrokra, sok kékség a levegőben; friss napfény, rügyezés halovány, árnyaló zöldje. De korán esteledett még és a postahivatal nyitott ablakán alkonyi meszek szálltak be és csendesen zsongtak körül a mi két szegény, csüggeteg asszonyfejünket. „Lámpát gyújtok, — mondta Tomanóczy Anna az ő rekedtes, fáradt hang-

ján, — van itt egy ajánlott levél a papnak, ezt megmutatom, hogy kell csinálni. Mert ritkán gyön ide ajánlott!” De várt még egy kicsit, úgy ment a gyűjtőért. „Ez ilyen hatsoros vonalzás, és a szelvénye is másféle!”... Fölehaboltam kényszeredett félgyelemmel, fásult arczom a tenyerembe támasztva. A pitvarajtó nyitott és csizmás lépések zaja a küszöb felé tartott csendesen vonakodón. „Maga van ott a Tráján?” — kérdezett ki a postásné vissza se nézve. — Kérüljön előre, Tráján; oda a löczára, mindjárt készen leszek!”... Érettem átküldték, felőrányira, Hiripről a kisbéres feleségét, mert a csillag is feljött már. A parasztfüti ott gunnyasztott a padkán súlyos, mogorva némaságban; alig mozdult fel, hogy köszönjön.

Egyszercsak virágban állt, rózsaszíneltet a gyümölcsös, nekibolondultak a fák, pompázott, pillangózott, virult a mező. Sietni kellett, futni, ha az allén átmentem, mert úgy teli lettem ezzel a nagy, oktan tavasszal, az össze-vissza virulással. A postaház kertjében is parádéztek a szép, terepely kis szilvafák, kertigyp sarjadt zsengén és esteli harangzó hintált fölötte. A hajunkat is borzolta. Akkor mondta lassan, fáradtan szegény Tomanóczy Anna.

— Hát már holnap hirdetnek először. Két hétre megesküszök.

— Férjhez megy? — ámultam rá kérdve. — Hát ezt most mondja? Kisasszony! De hát kihez?

— Bizony a Trájjánnal megesküszök! Nem tudtam szólni és tovább kérdeni se mertem. „Mi van e mögött?” — tűnődtem hirtelen és megzavarodva, kelleltlenül hallgattam. Romantikus regény ez?

Hogy jobban beárgyalódtunk a szürkületbe, magától elkezdett beszélni, bár látszott, nehezebbre van. Mintha tartozna vele. Most tünt fel, milyen nehézkes, paraszti néha a szavajárása, egész viselete.

— Mondja, nagy dolog az? Hogy egy paraszthoz mék, mi van azon? Biró fia, földje van, háza, telke. És nagybanéz engem... meg az apja-anya is... rangos vagyok a szemükben, meg a megspórolt kis kétezer forintom is nagyon néki. Valami rongyos dászkal vagy jegyző is elvett volna azér... meglehet... de hát az jobb, azt hiszi? Különben is itt körül mind házas, vén.

— De mégis!... Hogy lehet ez?... Hát nem jobb magának így, a hogy van?

— Ne mondja! — mondta hirtelen gúnyos élességgel és kurtá, keserű kacaját lihegett el a végén. Szinte rám förmedt. Csakugyan nekem! Na, majd megtudja még, ne féljen!... Nyolcz esztendeje vagyok így. Ő, akkor még én is belültem volna akármilyen városi, finom életbe, szép ruhába, divatos szokásokba. Szép és eleven, kedvöntő leány, magánosan, fiatalon, egy épen ilyen piszkos faluban. A pap kezdte, majd mindig az kezdte, aztán a földesúr. De a fia is akart, tejjelészajú rüppök; hogy nem ment, elárult az anyjának, akkor nagy heccz lett, piszkoskodtak, jó még, hogy csak áthelyeztek. Annak már három éve. Itt senki nincs, csak a parasztok. Elolvastam lopva a Hiripyek újságjait mindég, és visszaragasztottam a papirszalagot. De mi az, mikor az ember hónapokig szót se vált kaputos valakivel? Ez a legény... nem is tudom hogy kezdte. Emlékszem, hogy előbb csak a pitvarajtóban köszönt be szépen erremenőben, hogy jóestét, aszmondja; sokáig így. Azután megállt egy-egy kicsit, beszólt valamit egész tisztességgel. Hát feleltem rá, elnevettem magam néha. Már meg is állt a pitvar közepén, én ittbenn az asztalnál; úgy beszélgettünk. Csinos legény, rendes életű. Ha paraszt lakziba híttak, mindig a birókkal kerültem egy asztalhoz. Azok a borzasztó téli esték jöttek, az a pokoli csend, véghetetlen magánosság. Már lestem, erre jön-e, s azt mondtam:

„Üljön le a ládára!” Attul már csak kicsi kellett, hogy bévül kerüljön. Tanítottam olvasni; tavaszodott, így mint most. Mi kell még? A nyáron éjtszakahosszat ott ácsingózott az ablakom alatt és én már három esztendeje élttem úgy, mint egy apácza, csak a pénzkuporításnak. Szép legény, a szava is elállt előttem; az is valami! Hát most már így van. Mit néz rám? Hát nem gyanította rajtam? Igen, most már mindenkép hozzá kell menni... Persze, most lenézhet engem; a miért megmondtam nyitlan mindent. De nem baj! Majd meglátja még maga is, csak próbálja utánam. Azt kívánom.

— Mért beszélt ilyeneket, Anna? Hát bántom én?... De hát, Istenem, szeretni tudja? Szeretik egymást?

Felrántotta a vállát keserűn, közönséges mozdulattal.

— Mit? Már benne vagyok, és nem is bánom. Mit vártam volna; itt megvénülni egy-buga fővel? Akkor nyár volt, olyan nagy bolond nyár, aratásidő; nagyon tud szeretni egy ilyen próbátlan fiú, káromkodva, fogvicsorgatva is majd megveszekedni az asszonyért. Most persze... ilyenkor mindegyik úgy tesz, mintha nagy kegyelem volna, hogy elvesz feleségül. Köszönjem meg! Még jó szerencse, hogy az a kis pénzem van.

Siettem, siettem a tavaszi allén; a jószágú sudárfák karcsú sora nézett le rám a magasból és éreztem, hogy mögöttem összesucukódnak. A sarlós hold csillogott a világos lomb közt. Itt, itt akart megcsókolni egyszer Tabódy Endre régen; de rég!... Lihegve szittam be ezt a nagy, bolondító, sokféle jószágot. Ő, csak a fiatalság, csak az ne múlta el soha!... Igen, nekem még van egy kicsi, hova tegyem? Borzasztó ez a szegény Anna! Nem is öregebb, mint én!... Uristen! Most már kezd úgy lenni, hogy néha számlálhatnom kell az időt! Néha kijönnek Hiripre fiatal fiúk, környékbeli házasulandók, katonatisztek; mert a nagyobbik kisleány már tizenhat mult, eleven barna fruska. Néniz engem, konfidenskedik a gavallérokkal; még minden jól áll neki. Tán irkált is már szerelmes évődéseket a vén kuglizóasztalra? Én, a szép özvegy rokon-néni gardirozom őt. De énnekem is van jussom még, kell! Ilyen nagy össze-vissza tavasz!

A cselédház megett, mikor elmentem, két vastos árnyék surrant és szaladt kétfelé a hold-sütte falon, és a törpe birsalmák gallya zuhogott, recsegett. Megálltam alatta; még hullt rám a virág, a hogy meghorzsolták. Megismerem. A kamasz gimnázista urfi volt, a husvét vakáció diák, meg a kis buksi Domnyika szolgáló, a kit Piroška örökbe tartott kiskorától.

(Folytatása következik.)

MEGÉGETT TÁVIRÓ-PÓZNA.

A ROBBANÁS ÁLTAL MEGRONGÁLT VASÚTI VONAL.

A KISSÁRMÁSI GÁZKÚT KÖRNYÉKÉNEK ÉGÉSE. — Gyagyovszki Emil felvételei.

HOGY LETT PÁL PÉTER NAGYGAZDA?

ELBESZÉLÉS.

IRTA GAGYHY DÉNES.

A magyarok Istene maholnap visszaveszi a jó magyar családoktól mindazt az ajándékot, melyet valaha ingyen kegyelméből dúsan kiosztott nekik — egyedül a pörösködést hagyta meg számukra, mint ősi örökséget és unokáinak szánt apai vagyont.

Ha egyéb nem marad az elsőfoglalású birtokból, valami ez is. Legalább időtöltést szerez és úzi az unalmat, míg az ember írja a vádolólevelet a tekintetes törvényszékhez, melyben tulajdon testvérét idézteti a bírak elé, hogy holmi semmiséget számonkérjen tőle vagy a becsületén ejtett foltot a büntetésű szabot százforintos bankóval leragasztassa.

Huzavona és békételenség dolgában alig akadt kitünőbb familia kerek Marosszéken a Sármasnyaknál. Atosfalván laktak és elszaporodtak nagyon. Voltak közöttük urrendbéli, kiknek egyike-másika, a magyar világ előtt, a nemes szék táblabírájaként ült törvényt a főkirálybíró parancsára; egy részük közsorsú emberrel lett s a falusbíróságon felül nem igen emelkedett közülök senki; de az olyan Sármasny sem volt ritkaság, a ki bizony béressorba süllyedt és nap-számba járt kaszálni a jómódu gazdákhöz. Persze, az urifajta lenézte és nem ismerte el rokonának a többi. Azt mondták ezekről, hogy más család, nem igazi Sármasnyak. Pedig azok voltak és tartották is erősen az atyafiságot velök, sőt némelyik korosabb ember écsémuramozta Domokos urát, a Sármasny Sámuel uram kisebbik fiát, ki a marosvásárhelyi kollégiumban járt és katonatiszt akart lenni.

E miatt és egyéb miatt, sokféle torzalkodás támadt közöttük, minek kiegyenlítésénél mindig szakértő elemekre van szükség: ügyvédre és törvénybíróra. Mindez, a világ legtisztább számvetése lévén, sohasem ment pénzköltés nélkül. Azonban nem sajnálták a pénzt. Legalább megmutatták a másikat, hogy tudnak neki kárt csinálni, ha akarnak. Mert az a földolag, hogy a vérség szerint való felebarátunknak árhas-sunk, ha nincs belőle egy garas ára hasznunk is — ez a magyar virtus, ez hűti le az irigy szenvedély tüzeit. És olyan jól esik a léleknek is, újra születik tőle, mint a harmattól a virág, ha látjuk a dühtől kifehéredett arcát annak, a kire baragsunk. Szinte elégedetten sóhajtottunk fel ilyenkor: mégis van Isten!

Az úrrendű Sármasnyak birtoka Sámuel uramra szállott. Nem sok: háromszázötven hold szántó és kaszáló s valami hatvan hold erdő. De a föld pompás volt, azt termett és áldottan termett, a mit belévetettek. Az idén törökbúzá, jövő esztendőben kalácsosgabonát. Még nyomásnak sem kellett meghagyni, mindjárt lehetett munkálni a tavaszi vetés alá. Ezért Sármasny Sámuel gazdag ember hírében állott, a mi hatalmat és tekintélyt adott neki, nemcsak Atosfalván, hanem a vidéken, még a vármegyén is.

De ifjan meghalálozott, két fiát és gazdaságot özege, született Gál Márta gondjaiba hagyta. Az asszony ügyesen intézett mindent s a vagyon nemhogy apadt volna, inkább szaporodott. Az idősebbik fiút, Eleket tizenöt éves korában kifogta az iskolából s a gazdaság élére állította. Alig múlt húsz éves, megházasította, az apai birtok felét, mint jogos örökségrészt, átaladta és szárnyára bocsátotta.

A kis Domokost, a ki mégis kedvesebb volt szívének, tovább taníttatta. Igazi urat akart belőle nevelni, nem afféle szürkeharisnyás fel-parasztot, a ki együtt kurjongat csendes éjszakán a guzsályosba járó fickólegényekkel. Azt akarta, hogy finom világi legyen, a ki bármelyik szalonban meg tud fordulni, a par-ketten nem csúszik el ügyetlenül tánc köz-

ben — és jó pártit tegyen, mikor olyan sorba jut.

Sármasny Domokos előtt építgetni kezdte a pályát az élet és ő haladt rajta, ha lassanként is. A vásárhelyi kollégiumot ügygyel-bajjal járta; ez volt az első stáció, melynél azonban megállapodott, hadd pihenjen és mulassa ki magát. Nagyon meredek és fáradságos a tudomány útja, erőt kell hozzá gyűjteni, hogy az ember a csicsra kapaszkodhassék. Ő is puzált e célból egy esztendő, mely idő alatt nem esett olyan bál a vármegyében, hol ő főrendező ne lett volna. Azután rászánta magát, hogy Kolozsváron a jogra iratkozik, a mit évek multával el is végzett. Ennekutána közigazgatási gyakornok lett a nyáradszeredai szolgabírósnál, sőt néhány hónappal később tb. szolgabíró.

Nem tudom, mekkora fizetése van a vármegyei gyakornoknak, de sejtem, hogy abból négylovas hintón járni nem lehet. Sármasny Domokos mégis négy lóval járt. Az anyja ugyan mondogatta váltig, hogy nincs értelme az efféle parádénak, a módjuk is szűkül már hozzá — de nem lehetett beszélni vele. A fejébe vette, hogy ő úr — az úr kocsija elé pedig nem gebe illik s nem kettő, hanem paripa, négy, a szé-péből s javából. Rá kellett hagyni.

Ezalatt alig telt hét, hogy özege Sármasnyé meg ne járta volna a vásárhelyi piacot egy-egy szekér búzával vagy zabbal, minek az ára meg sem megedett a zsebében, mert kellett a kisebbik fiának. Zsörtölődve, zsugoriskodva adta, de mégis oda adta; ha több lett volna, százszor több, azt is odaadta volna. De nem adhatott sokáig, mert egy hideg téli napon, a városból hazamenet, megfázott és ágyba esett. Az öregség is nyomta, a betegség is súlyos volt — nem kelt fel többé! Eltemették, meg-siratták s hátramaradt vagyonán két gyermeke összeveszett. Perböl per lett; huzzóldotak, kellemetlenkedtek egymással s a testvéri szeretet oda alakult, hogy köszönés nélkül mentek el egymás mellett az utcán, ha a véletlen összehozta.

Azonban ritkán találkoztak, mert Domokos a birtokát árendába adta, a faluját pedig messze elkerülte, hogy a bátyját ne kelljen látnia. Különben is nagy terveket forralt, a mi minden idejét felemésztette. Házasodni készült s már kiszemelt menyasszonya is volt.

Pesti leány volt és a szovátai fürdő is merkedett meg vele az Anna-bálon. Nem igen lehetett tudni, hogy az apja ki s mi, azonban neve után ezt iratta a vendégkönyvbe: gyáros. A társadalmi címhez méltóan élt, külön vil-lában lakott a felsőtelepen, mindenütt meg-jelent a feleségével és lányával, hol az elegáns világ mutatkozni és mulatni szokott. A pénzt sem kímélte, kövér borraivalokat osztogatott szanaszét: dörgölőasszonyak, pinczérnek. Így hamar híre futott, hogy gazdag ember, minek okoskérő következményeként egész csapat ud-varló kísérgette a kisasszonyt a délutáni korzón.

Azon a bizonyos Anna-bálon, melyen Sármasny bemutatott Dobler Arankának, észre-vehetőleg kitűnt, hogy a lovagi kíséretből ki juthatna legkönnyebben a jegykendőhöz, vele a kaczér, szép leány birtokába? Domokos is elérte bizonyosan a jelt, mert ettől fogva a Dobler-villa előtt, csillagos éjszakákon, sze-relmes hangon szólott a cigány muzsikája, reggelenként pedig, minden áldott nap, friss virágbokréta illata ringatta újabb édes ábrán-dokba a hajnali álmalból ébredő leánykát.

És a négy csikó egyre gyakrabban futotta meg az utat Nyáradszeredától Szovátáig, meg visz-sza, az atosfalvi árendához is mind sürűbben

ment a levél, melyekben a szolgabíró úr már a harmadik esztendőre szóló haszonbért kérte.

Sok pénz kellett, mert Dobler kisasszony nagyon szerette a mulatságot. A Hunyadi szálló-nak legkedvesebb és leggyakoribb vendégei vol-tak, ott állandó asztalt tartottak fenn számukra, mely ha megnépesedett, középpontja lett a fürdő aranyifjúságának. Pezsgőt ittak, a czi-gány húzta, vig nóta zengett és a húszkoronás bankó, még ötvenkoronás is, egymásután repült a primás felé. El lehet képzelni, már a helyze-ténél és jövőndő számításainál fogva is, hogy Sármasny Domokos nem maradt utolsó a gaval-lárságban. A míg lehetett, tudniillik, mert egy este úgy ült le a pajkoskodó leány mellé, a ki erővel visszatartotta, hogy a zsebében nem volt több tíz-tizenöt koronánál. Ez csak épen arra volt elég, hogy a vacsoráját kifizesse vele. Szorongva izgett-mozgott helyén, szórakozottan felelt Aranka csevegésére, azon járt az esze folyton, hol kerithetne negyven-ötven forintot legalább. Különben akkora blamázs éri, hogy akár elbujdoshatik utána a vidékről, arról nem is szólva, hogy a leányt örökre elveszti.

A végső szükségben, mikor a cigány tá-nyérozni indult, a terem tulsó felében meg-pillantott egy középkorú embert, a ki egyedül ült az asztalánál és az elébe tett féltiter bor-ból iddoggalt. Megismerte, falujabeli ember volt. Ezt az Isten küldötte, gondolta. Felkelt és arra-felé indult. Amint közelebb ért, a székel is megismerte és illetmudoan előre köszönt. Ö gyo-rsan hozzá lépett és megszólította:

— Pál Péter! . . .
— Rokonok volnánk, instállok, szolgabíró úr! — utasította vissza már az első szónál a gögös magatartást és hangot.
— Péter bátyám, sok beszédre nincs időm — van-e száz forintja?
Pál Péter nagyot nézett, de rögtön felfogta a dolog értelmét.
— Itt pénzzel járjak a búcsút, instállok.
— Van-e hát, mondja?
— Van.
— Nekem adná-e kölcsön?
— Akkor én mivel gyógyítom ki a hűlésemet?
— Hátha magának adnám a kaszálótat.
Fatörésben? Négy boglyára való. Olyan széna terem rajta, mint a selyem.
— Tudom én, instállok.
— No?
— Adna írást róla? — kérdezte a székel bizalmatlanul.
— Igen. De most nem érek rá.
— En elkészítem, csak holnap a nevét írja alája.
— Jó, csak ide a pénzt!
— Pál Péter a száz forintot ügyesen oda-csúsztatva Sármasny kezébe. Emez tovább ment, amaz is megitta a maradék bort, ötkrajczáros szírvart kért a pinczértől és arra gyujtott rá, mert érezte, hogy a mai munkájáért ennyi ju-talmat megérdemel. Azután ő is tovább állt.

Másnap jókor délelőtt, Pál Péter kopogtatott Domokos úrnál. Még öltözött, de azért be-egedett.
— Engedelmet instállok . . . — szólott, kalap-ját kezében gyűrögetve, a mint becsukta az ajtót
— Jöjjön csak, bátyám. Üljön le, ott a szék, mindjárt készen lesznek.
— Köszönöm szépen.
— A szerződést hozta el?
— Azt.
— Adja ide, hadd irjam alá!

A vendég előkotorászta zsebéből a körülmé-nyesen fogalmazott kontraktust, melynek értel-mében Sármasny Domokos az atosfalvi határ Fatörés dűlőjében fekvő kaszálóját örök tulaj-donjoggal eladta Pál Péternek 200, betűvel

Koller utódai fényképe.

BERZEVICZY ALBERT, A KÉPVISELŐHÁZ LEMONDOTT ELNÖKE.

Erdélyi fényképe.

NÁVAY LAJOS, A KÉPVISELŐHÁZ ÚJ ELNÖKE.

írva is kétszáz koronáért, ki is a vételárat ke-lendő pénzben hiány nélkül lefizette. Sármasny ráírkantotta nevét s a papírost visszaadta. A székel bucsúzódni kezdett és indulni akart, de ő egy szóra visszatartotta.

— Péter bátyám, még volna egy kis baj . . .
— Ugyan?
— Még kellene száz forint. De mindjárt!
— Sok pénz!
— Nem segíthetne?

Pál Péter nem felelt azonnal, hanem a sze-mét ravaszul lehunyva, úgy tett, mintha gon-dolatában osztana meg szorozna, a mely mű-veletnek biztos eredménye az a száz forint, melyet Domokos úr kér tőle. Pedig dehogya! Azt hánytva-vetette elméjében: melyik darab földje találna meg öt leginkább? Mikor ezt kiokoskodta, egy percig sem késést a válaszzal.

— Van, instállok, egy keskeny szántója Téjhegen, viczinus az enyémmel.
— Keskeny?
— No, nem is széles erősen . . .
— Az nem száz forinthez való.
— Szorult embernek nem igen ér többet. Én kifizetném helyből az árát, meg is írnám az egyezséget még itt.

Sármasny Domokos megkötötte a vásárt. Kénytelensége tartotta, mert ez éjszaka meg-igerte Dobler Arankának, hogy a havasi ki-rándulásban részt veszen. Ide pedig nem me-het üres marokkal.

Az idő minden nap tovább haladt egy lépés-sel; de Sármasny is egyre közelebb jutott Aranka kisasszony szívéhez, míg egy fényes augusztusi délutánon arra eszméltek mind a ketten, hogy egymás karjába omolva, forrón, boldogan csókolják egymást. Csak akkor bon-takoztak ki, mikor a papa és mama lába alatt a hegyi sétaút homokja megrecscent. Most már nem lehetett eltágnadni, sem visszacsínálni — ar úrnak vállalnia kellett a felelősséget és cse-lekedetért helytállnia. A dolog gyorsan ki-bonyolódott: Sármasnyt a novemberi közgyű-lésen megválasztották szolgabírónak, az esküvő pedig májusban megtörtént.

A nagygyűny és nagyra vágyó feleség ugyan-csak megnövelte Domokos úr gondjait és ki-adását. Régi bajok is voltak, melyeket okvet-lenül el kellett enyészíteni, ha a kész vesze-delmet nem akarta nyakába venni. E végből

elhatározta, hogy birtokát eladja. Úgy okos-kodott, hogy az árából rendezi anyagi viszonyait — azután majd lesz valahogy . . . A ro-koni érzés mintha visszazsallott volna lelkébe: szándékát megüzente testvérének s felajánlotta a vásárt neki, nehogy idegen kézre menjen a családi vagyon. Sármasny Elek örömmel fo-gadta öccse jobbkeztét, meglátogatta és kibékül-tek, sőt a vásárt illetőleg is megállapodtak nagyjában.

De ember tervez. A hunczut Pál Péter szintén értesült a szolga-bíró tervéről. A földhésg egyszerre kitört rajta s megkötötte magát, hogy megszerzi Sármasny Domokos vagyonát akármilyen áron, ha kell hamis-sággal, mert nagygazda akar lenni. E célból először Elek urat, a szolgabíró testvérét ke-reste fel s belőle körmonfont módon kitapogatta az ügy állását.

Nem volt sok remélni valója s belátta, hogy igaz úton nem igen ér célhoz. Elővette hát minden fortélyát és furlangját, pedig sok volt benne. Tudta, hogy a két Sármasny testvér haragban és gyűlöletben élt, csak újabban, alig néhány napja édesedett össze; és tudta tapasztalásból, hogy semmi sem könnyebb, mint a kialvófélben lévő gyűlöletet meggyújtani és még lángolóbbá fűjni, mint az előtt volt. Erre építette egész stratégiáját.

Szekérre ült és Szeredába hajtott. Sunyi arcz-czal bátorkodott be a Domokos úr hivatalos helyiségébe. Alázatosan hajlongva kérdezőskö-dött a saját egészsége és felesége hogyléte felől.

— Otthon mi ujság, bátyám? — szólott közbe Sármasny.

— Nem sok. Mi volna olyan kicsi faluban?

— Nem látta Eleket?

— Épen tegnap találkoztam vele. Sokáig beszélgettünk. Mondotta, hogy a tekintetes szol-gabíró úr átengedte neki a birtokrésztét, csak pert ne kezdjen ellene, nehogy be találják zárni miatta . . .

— Pert? — kérdezte megdöbbenve Sármasny.

— Igen, ő mondta. Azt is említette, hogy kegyelmezett, mert nem akarja, hogy a vére tömlőczen lakják.

— Nohát ez hazugság, akár kitől hallotta! — tört ki az indulat Domokosból.

De Pál Péter ravaszul tovább fonta a hálót.

— Én sem hittem — felelt szintén méltat-lankodva — nem hiszem most se, dehát az ember sok mindent elhallgat szemközt, mert nem akar feleselni. Hanem a mikor kacagva beszélt, hogy jobb is így, mert csak elkar-tyázná a tekintetes úr a birtokot, vagy a fe-lelése, az a pesti dáma puczolná el — nem állhattam meg szólnélkül s azt mondtam: «Rosz testvér maga, Elek úr, nem érdemli Domokos úr ezt a gyalázatot!»

— Rosz testvér, Pál Péter, igaza van! Nem is lesz a vagyonom soha az övé, sem a ma-radékáé. Akárkinek odaadom, a ki megveszi, egyedül neki nem.

A székelnek titkon megvillant a szeme s látta, hogy most kell megragadni a szerencsét.

— Én megadnám az árát instállok . . .

— Mennyi idő alatt fizetné ki?

— Három napok alatt. Pénzem, igaz, nincs, de a régi bank ígért, a mennyi kell.

— Rendben van. Délután jöjjön fel, hogy kössük meg a szerződést.

— Ügyvéddel jöjök, instállok.

— Nem bánom. Úgy még jobb.

Az ügyvéd törvényes hitelességű okmányt írt arról, hogy Sármasny Domokos javai Pál Péterre szállanak, melyeket a nevezett Pál Péter és utódai tetszésük szerint el is adhat-nak bárkinek, csupán Sármasny Elek atosfalvi birtokos és ivadéka záratnak ki az ezáltal ke-ltezett üzletből.

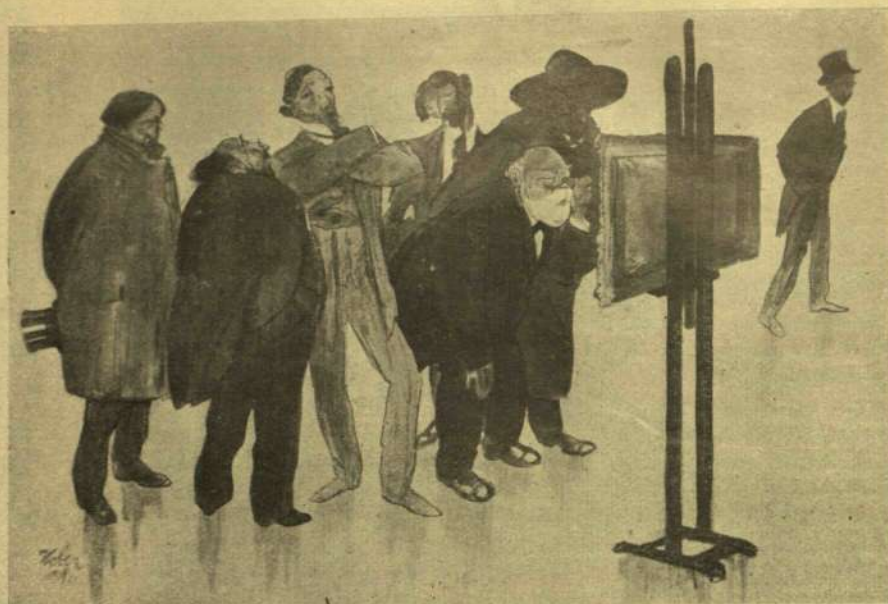
Sármasny Domokos azt hiszi, hogy bosszút állott a bátyján; Sármasny Elek nyíltan hir-deti, hogy az öccse gazember, mert megcsalta; egyedül Pál Péter nevet a markába. Neki nincs oka se mérgeledni, se búslulni — ő jó vásárt csinált.

KÖBER LEÓ KIÁLLÍTÁSA.

A BERLINI TEMPELHOFFER-UFER.

A KRITIKA.

KISVÁROSI RÉSZLET.

LÁTOGATÓBAN.

A Könyves Kálmán szalonjában megnyílt Kober-kiállítás kellemes meglepetésül fog szolgálni mindazok számára, kik már eddig is elismeréssel és szeretettel kísérték a művészt pályáján. Még pedig azért, mert arról tanuskodik, hogy nem riad vissza attól, hogy maga elé az eddigieknél nagyobb és nehezebb feladatokat tűzzön, nemkülönben arról, hogy e feladatok megoldására meg van benne az arratermettség. Majdnem egy évtizede már annak, hogy Kobert mint karikatúra rajzolókat ismerjük. Karikatúrái, melyekben inkább az egyéni, mint a tipikus ferdeségek rajzát adta, nem annyira humoros, mint inkább élesen satirikus támadások voltak, nevetésben volt valami fájó vonás is. Rajzainak ehhez a hangulati jelleméhez nagy formai készség járult, vonalainak erőteljesen találó volta, lendületessége és az a kevés eszköz, melylyel mégis sokat tudott adni a ma legügyesebb magyar rajzoló közvértékének. Az utolsó évek produkciói nem mutattak ugyan lényeges emelkedést, csak hajlandóságot arra, hogy a vonalról inkább a színekre térjen át, inkább a színes grafikára; sőt nem egy olajkísérletét is láthattuk utolsó kiállításán. Csakhogy ezek az olajban festett karikatúraszzerű képek még erősen magukon viselték a kifosztottság karakterét, a mi rögtön elárulta a rajzolókat. És hiába, mindez csak karikatúra-rajzolás volt, szóval egy oly ága a művészetnek, melynek, bármily művészi is

lehet a kifejezőmódja, céljai nem mindig tisztán művészek. Azonkívül bizonyos kerekdedség és befejezettség látszott rajtuk, az a bizonyos megállásra való hajlam, mely a képzőművészeknél nem sok továbbfejlődés reményével kecsegtet azon a művészi ágon belül, hol azt kialakították.

Ámde ez a kiállítás éppen azt mutatja, hogy Kober tovább is tudott fejlődni egy egészen radikális megoldás útján: búcsút mondott a rajznak és grafikának, festeni kezdett. Nem karikatúrát, nem is genreképet, vagy más anekdotaizáló dolgot, hanem ezt, amazt, alakot, virágot, tájat, utcát, interieurt.

Nyugodt, sőt bátran mondhatjuk hidegen vizsgálódó szemmel látja meg tárgyainak tisztán festői jellegzetességeit. Most már nem festi ki képeit, hanem megfesti őket. A legmeglepőbb bennük éppen a színeknek finom összehangolása, egy-egy domináló színtonussal uralkodása színekben mégis gazdag képeknek színtartásán. A régi időből erőteljes érzéket hozott magával a jellemzős vonások felismerésére s a vonal virtuozitásához szokott kezének biztonságát meglátszik képein is. Ezeken még nem igen stilizál a művész, még avval a buzgó és lelkes realizmussal nézi tárgyait, mint a hogy mindenki, ki tehetsége számára hirtelen felfedezte a festészet birodalmát a kék papírról. Mégis már most is nem egy képén tanujelét adja annak, hogy művészetének egy még

egyenibb, még egyszerűbb, még kifejezőbb kifejezése várható. Talán a legsikerültebbek kisvárosi tájai, meg a berlini utcákról és a vízpartokról festett képei, melyekben megvan az impresszionizmus üde közvetlensége mellett az újabb irányok erőre való törekvése is. Ezekért az előnyeikért szívesen elnézzük a kezdett nehezégeivel küzdőnek azt, hogy egy-egy témája kisiklott kezéből, hogy néhol kissé merev, hogy nem tudja mindig megvalósítani azt a mit akart: hiszen az őszinte tartalmas küzdelem többet ad mindig annál az ürességnél, melyet a virtuozitás gyakran magában rejt.

Kober újabb törekvéseinek hatása érdekesen tükröződik újabb karikatúráin is. Inkább színhatásokat keres ezeken is, mint karikatúra szerűséget. Van közöttük néhány, különösen egy halványsárga és kék színben tartott lap, mely a magyar grafika javához számít.

Minden esetre csak örömmel üdvözölhetjük irányváltásáért. Nem mintha eszünkagában volna a karikatúra nagy művészi jelentőségét egy pillanatra is tagadni, egy műfaj, melyben egy Daumier, Beardsley, Th. Heine működtek, nem lehet jelentéktelen, hanem azért, mert az új vállalkozás kezdetei már is több siker reményével kecsegtetnek, mint múltjának eredményei.

Farkas Zoltán.

A HÍD LÁTKÉPE.

AZ ÚJ HÍD, MELLETTE A RÉGI GŐZKOMP.

A GOMBOS-ERDŐDI ÚJ VASÚTI DUNA-HÍD. — Varga Lajos felvételei.

A GOMBOS-ERDŐDI ÚJ VASÚTI DUNA-HÍD.

A folyton növekvő vasúti forgalomnak megbízhatósága és a téli időjárásból való függetlenítése szükségessé tette, hogy Gombos és Erdőd között, a hol eddig a nehézkes üzemű gőzkomp vitte át a Dunán a vonatokat, megfelelő vasúti Dudahídat építsenek.

Télen ugyanis, midőn a jégzajlás megindult, a gőzkomp üzemét be kellett szüntetni úgy, hogy emiatt a Dunán át néha hónapokon keresztül szünetelt a vasúti forgalom s az egymáshoz egyébként igen közel eső vidékek lakói csak nagy kerülővel és számottevő idő, és pénzvesztéssel árártak egymással közlekedni.

A régen sürgetett híd megépítése végre 1909. év őszén rákerült a sor és Zsigmondy Béla mérnök építési vállalata megkezdte a híd pilléreinek alapozását.

A Duna medrére a gombosi oldalon a víz 0 pontja alatt 7 1/2 méter, míg az erdődi oldalon 3 1/2 méter mély s a meder fenekétől még 8–13 méternyire mentek le az alapokkal, illetve a pillérek alapját képező süllyesztő szekrényekkel, melyekből a vizet sürített levegő segítségével szorították ki és a kiásott föld és kőanyagot eltávolították.

A pilléreknek a földben levő része betonból van, míg a vízben levő és az abból kiemelkedő rész vagdalt és faragott gránit kövekkel burkolt betonból készült.

Mialatt az alapozási munka folyt, azalatt a m. kir. államvasutak gépgyára hidépítési osztályában elkészítették a híd vasszerkezetét, az egy-egy nyílásnak megfelelő szerkezeti részt

még a gyárban összeállították, pontosan megjelölték az összetartozó darabokat, s azután ismét szétszedve, elszállították a szerelés helyére, hogy azután már a pilléreken véglegesen összeszereljék azt.

A hídnek teljes hossza a két hídfő között 600 méter és a hídpillérek egymástól 100–100 méter távolságra vannak s ezen nyílásokat 6 egyenlő, sarló alakú főtartókkal bíró vasszerkezet hidalja át. A vasszerkezet alsó ele a legmagasabb vizáltsáznál 6 1/2 méternyire van a Duna víz színe felett, úgy hogy a hajónak rendes vizáltsá mellett kéményeiket sem kell leereszteniök.

A vasszerkezet összes súlya 3 1/2 millió kilogramm, s anyagát a vajdahunyadi nagy olvasztókából kikerült vasból a diósgyőri és zolyombrézói állami vas- és acélgvár állította elő, honnan azt megmunkálás végett a m. kir. államvasutak gépgyárába szállították.

A híd a hozzávezető töltésekkel együtt összesen mintegy 7 1/2 millió koronába került és a 13-ik vashíd, mely hazánkban a Duna két partját összeköti.

Az új híd megnyitásával feleslegessé vált a nevezetes s hazánkban a maga nemében egyedül álló gőzkomp, melynek üzemét már a megnyitás napján beszüntették s valószínűleg nem is kerül többé forgalomba, mert nehézkes kezelése miatt nem felel már meg a mai kor követelményeinek.

Az első ilyen gőzkompok Amerikában léteztek és Európában a gombosihoz hasonló rendszerűt a hatvanas években Reinhausennél az Essen-Osterrathi vasút vonalán a Rajnán helyezték üzembe. Ennek mintájára rendelte

még az alföld-fiumei vasút igazgatósága Poroszországban 1870-ben a gombos-erdői gőzkompot és 1872 nyarán helyezték azt üzembe országos érdeklődés közepette. Abban az időben még csak egyetlen vashíd, a Lánchíd kötötte össze hazánkban a Duna két partját és méltán keltett feltűnést, hogy ezentúl vonattal is át lehet majd menni a Dunán olyképen, hogy a vonatot utasokkal és teheráruval együtt viszik át kompon a túlpartra. Eleinte csak egy komp volt üzemben, s azon naponként csak 1 személy és 2 vegyes vonatot szállítottak át s a másik csak tartaléklul szolgált, most pedig mind a két komp járt éjjel-nappal s a nagy forgalmat így sem volt képes elég gyorsan lebonyolítani.

A komptest egy 62 méter hosszú és 10 méter széles, erős fedélzetű vaspontra, melyre 6–9 vasúti kocsi lehet egy parti vágányon beljebb vagy kiljebb tolható ékalakú híd segélyével rátolni s azután a kompon elhelyezett gőzpép és sodrony vonókötél segélyével húzza át önmagát egyik partról a másikra. A két part között kifeszített erős acél sodronyból font vezérkötél pedig megakadályozza, hogy a víz árja a kompot irányától eltérítse.

A komp útja a Dunán a vizáltsá szerint 8–12 percig tartott, azonban az összekapcsolással és a kiegyensúlyozással együtt a vasúti kocsi átszállítása körülbelül félórát vett igénybe. Ezzel szemben az új hídron még a tehervonat is áthalad 2 perc alatt, s azonkívül nem befolyásolja a forgalmat sem az árvíz, sem a jégzajlás s így nyilvánvaló a híd nagy előnye a régi jó gőzkomp felett.

Szieberth Imre.

A BROOKS-ÜSTÖKÖS.

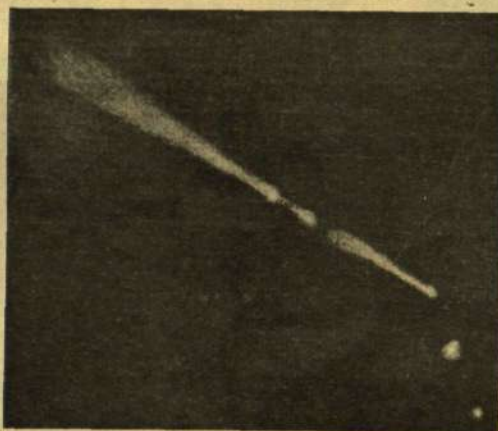
Az ideai esztendő második fele szokatlanul gazdag már eddig is üstökösökben. Június óta hetet fedeztek fel s ezek között két történeti nevezetességű van: a Brooks- és az Eucke-féle. Az utóbbi nem volt szabad szemmel is látható s így a nagyközönség nem is vett róla tudomást, ellenben a Brooks-üstökös nagyon sokan látták, sőt a vidékeiről még ma is folyton érkeznek a jelentések, hogy itt is, ott is nagyon sokan észrevették s gyönyörködtek benne.

A mostani megjelenés alkalmával az üstökös nem szolgált különösebb meglepetésekkel. A külseje a megszokott és típusos üstökösök külseje volt, szabályos csóvával és rendes maggal, a láthatósága alatt alig változott másban, mint a fényességében, a mely a Naphoz, és a földünkhöz való közelséggel arányban növekedett, November elején már olyan közelre jut a Naphoz, hogy a reggeli szürkületben rövid idő múlva el fog tűnni a keleti égboltozaton s mikorára ismét kibontakozik a napsugarakból, minden valószínűség szerint, már csak erősebb távcsökkel lehet majd megfigyelni.

A Brooks-üstökös legelőször 1889-ben fedezték fel s ekkor szokatlanul hosszú ideig: ötszázötvenhat napon át volt megfigyelhető. Természetes, hogy ilyen hosszú idő alatt számtalan megfigyelést eszközöltek róla s ezért a Brooks-üstökös az, a melynek pályáját már első megjelenése alkalmával teljes pontossággal ki lehetett számítani.

A megfigyelés ideje alatt rendkívül érdekes meglepetéssel szolgált az asztrológusok számára. 1889 július 20-án ugyanis átment a Jupiter harmadik és negyedik holdja között s ekkor olyan közel jutott ezekhez az égitestekhez, mint egy üstökös sem ezen az eseten kívül. A Jupiter és a holdjainak vonzása természetesen minden tekintetben nagy változást okozott az üstökös életében. Habár az üstökös maga olyan jelentéktelenül kis tömegű volt — a minthogy minden üstökösnek elenyészően kicsiny a tömege — s így a Jupiter holdjainak mozgásában semmiféle változást nem okozhatott, ő maga annál jobban megszenvedett amazoknak háborgató hatásait.

Egyrészt szétvált a magja s mint a mellékelt képen látható, öt darabra szakadt, másrészt pedig gyökeresen megváltozott a napkörüli pályája is.

A BROOKS-FÉLE ÜSTÖKÖS 1889-BEN.

A BROOKS-FÉLE ÜSTÖKÖS LEGÚJABB FŐLVÉTELE 6-GYALLÁN.

A Jupiter-holdak között való átmenete előtt az üstökös olyan ellipszisben keringett a Nap körül, melyben huszonhét esztendő alatt végzett el egy körülfutást s a napközében hatszázhetven millió kilométernyire közeledett a Naphoz. A Jupiter közeléből kikerülve, a keringési

ideje negyedére szállott le, hét év lett belőle, a napközéje pedig kétszázhetvenöt millióra csökkent. A pálya többi elemei, az excentricitás hajlása ugyancsak ilyen rendű változásokat éltek át s így az üstökös pályája teljesen megváltozott.

A katasztrófa érdekességét csak növelte az üstökös magjának említett szétválása. A szétvált darabok, melyek közül kettő külön csóvával ékeskedett, három pedig egyszerű ködfolt volt, ugyanazon a pályán haladtak s így azt remélték az asztrológusok, hogy a következő visszatérése alkalmával is több darabban jelenik meg az üstökös.

Nem így történt. Mikor a második megjelenése alkalmával, 1895 június 20-án felfedezte Javelle, az üstökös maga pontosan az előre kiszámított helyen volt, de a kísérő elűntek. Minden valószínűség szerint elfogyott ezekből a kisebb meteorcsoportosulásokból az a gáz, a mely a napsugarak által megvilágítva láthatóvá teszi az üstökösöket.

Az 1895-beli megjelenés óta, a mikor már minden különösebb feltűnés nélkül járt az égboltozaton, most érkezett másodszer napközébe a Brooks-üstökös, de 1902–3-ban nem volt látható kedvezőtlen helyzete miatt. A pályája azóta nem ment keresztül nagyobb változásokon, a közben szenvedett háborgatások csak olyan rendűek voltak, a melyekben minden üstökösnek van része, ha nem is jut közel valamelyik bolygóhoz.

Chandler számításai szerint azonban a Brooks-üstökös jövőjében nemsokára ismét részünk lesz rendkívül érdekes változásokban. Chandler, a ki a régebbi megfigyelésekből az 1889-ik évi katasztrófa előttré és utánra pontosan kiszámította az üstökös pályáját, megközelítő számítások alapján megállapította, hogy 1921-ben a Brooks-üstökös ismét veszedelmes közelségbe fog jutni a Jupiter rendszeréhez.

Bizonyos, hogy ekkor újra olyan változások következnek be az üstökös pályájában, a melyek ismét egészen más pályára terelik őt. Az sem lehetetlen, hogy a háborgatások hatása alatt a mostani ellipszis pálya elnyúljon s esetleg évezredekre növekszik a Brooks-üstökös keringési ideje, vagy talán sohasem tér vissza többé, eltávozik a naprendszerből, a mire már eddig is volt példa az üstökösök történetében.

Sz. K.

A KERCI APÁTSÁG MELLETT.

A tavasszal kaptam a Műemlékek Országos Bizottságától többedmagammal azt a megbízást, hogy a brassói Fekete-templomot és a fogarasmegyei Kercz apátság maradványait esetleges restaurálás céljából felvegyük.

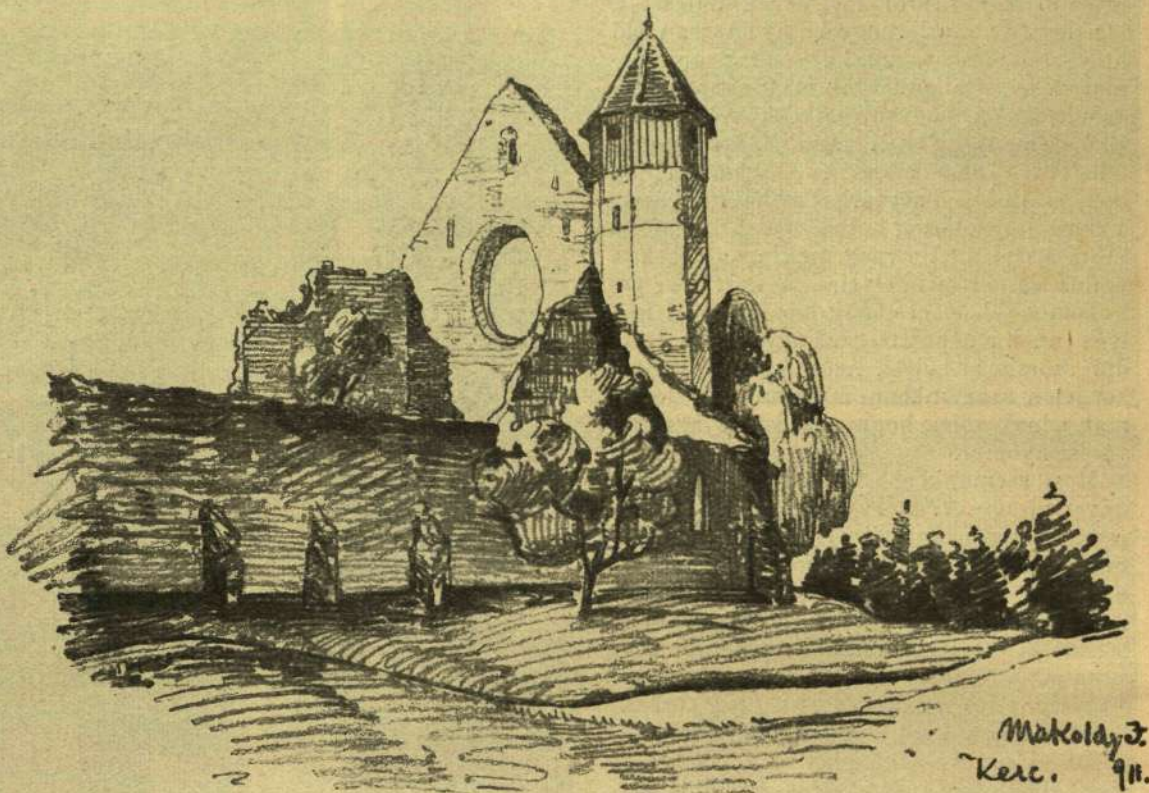
Befejezve a Fekete-templom már mult év nyarán megkezdett felvételi munkálatait, augusztus hó végén indultunk Kerczre. Az 1000 lelket alig számláló, felében szász, felében oláh falu háttere festői: a csipkézett Fogarasi-havasok felhőkoszorúzza hegyláncza zárja le a láthatárt Oláhország felé, s az előttünk elnyúló fensíkon, az Ólt balpartján házaktól, gyümölcsfáktól szegélyezetten állanak az időpusztította regényes romok. S ott él még csakugyan a középkor rablóromantikája. Ottlétem alatt ugyanis egy állítólag 42 tagot számláló rablóbanda garázdálkodásairól irtak az újságok. Suttogtak a parasztok is, s óva rebesgették, hogy a falusiak közül is többen összejárásznak velük.

Miért került III. Béla magyar király idejében (1173–1196) a Franciaországban ciszterciáták apátsága az ország ily félreeső tájára? A vidék abban az időben elhagyatott vadon volt, mely a kora középkor áhitatteli elvonultságának igen megfelelt. Megépítik hát az apátságot, a szintén átmeneti stílus gyulafehérvári székesegyház mellett Erdélyben ez idők legszebb építészeti emlékeit. A ciszterciáták a román és az átmeneti stílus irányításában előkelő szerepet játszottak; külföldön és nálunk puritán szigor, nemes egyszerűség jellemzi templomaikat, kolostoraikat. Két remekművük maradt Magyarországon reánk, a XII. századbeli kerczi és a vele sok hasonló-ságot mutató, bár valamivel későbbi apátfalvai templom (Borsod és Heves megyék határán).

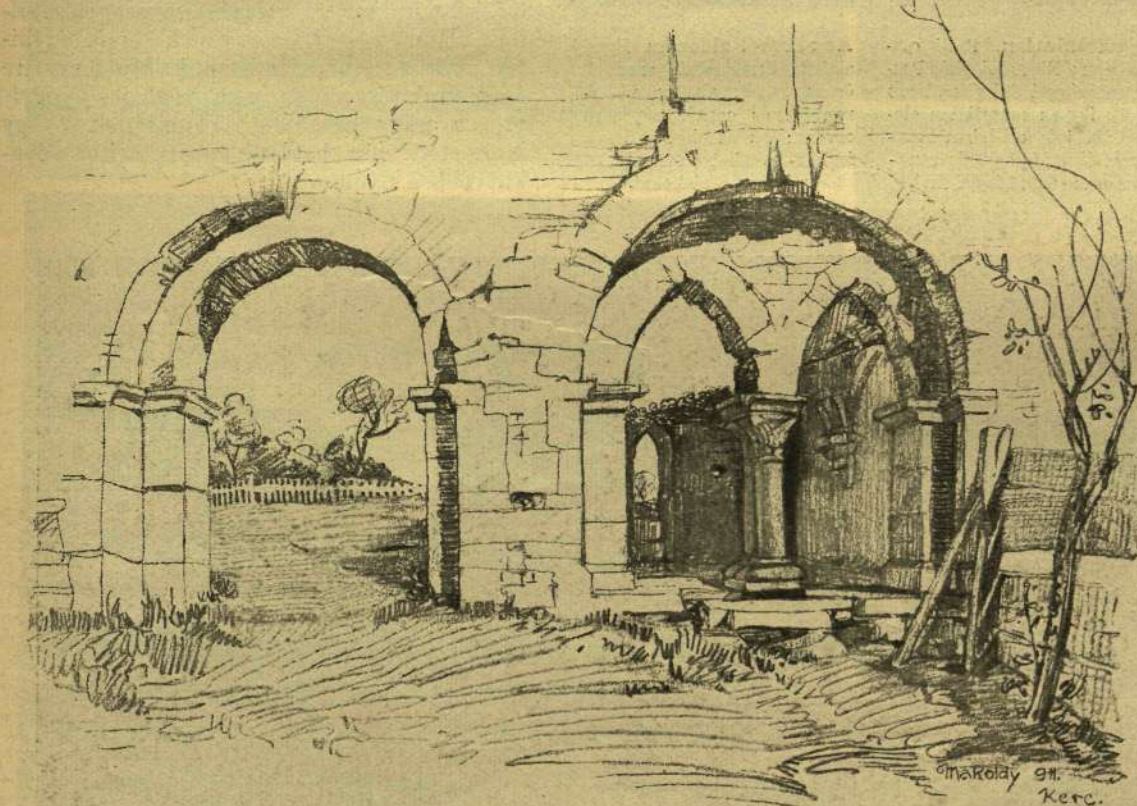
de mégis régi építészeti maradvány azon csigalepcsőt és két harangoskát magában foglaló torony is, mely a nyugati oromfalat teszi időtállóbbá és egyben silhouetében érdekesebbé.

A nyugati orom, de különösen az előbb említett emeletes udvari faade úgy merednek az égnek, mint földbe állított hatalmas lapok,

árnyalatban, a falban rongáló nedvesség miatt, mered a szemlélőre; a pillérkötegeket erősítő háromnegyed oszlopok és a szentélyből a déli közelebbi ikerkapolnába nyíló ajtó oszlopfelei a többszörös átmeszelés folytán, az eredetien éles, finom formákat csak sejtetik; az üvegező munka drágább lévén a faluban a falazásnál,

AZ APÁTSÁGI TEMPLOM MARADVÁNYAI.

A KERCSITÓLYOSÓ ROMJAI.

Mig azonban az apátfalvai teljes egészében áll most is, Kercz régi apátságának már csak romjai vannak. Oka pedig ennek abban kereshető, hogy Mátyás királyunk a súlydó erkölcsű ciszterciátáktól 1477-ben elvette Kerczet.

Az apátság három része állott jobban ellen az időnek. A nyugati homlokzat orma, magában foglalva az egykori hatalmas rózsababaknak csupán keretét és a tetszetős főkaput. Áll még az egykori udvart körítő szerzetesi lakosztályok és keresztályosó udvarföldi homlokfal. S végül a jelenleg templomnak használt szentély, kapcsolatban a földből kiemelkedő keresztalj-falakal.

Későbbi kegyeleti igyekezet nyomait mutatják a templomhajót behatároló falak alapján utólag épült, — inkább kerítésfalak, a mennyiben a most «Burg»-nak nevezett templom-előteret kerítik be. Ugyancint utólagos,

épen a szelek útját keresztelve, s csak a régi pillérek maradványai merevítik a falat sikkjára merőlegesen. Leomlott kövei jó része gyeppel fődőten a templom körüli talajt emelik magasabbra, részben azonban a falusi népek kőbányául szolgált. Vannak a faluban falak, melyek innen elhordott kövekből vannak felépítve, ugyancint a kapuk előtt itt-ott padul szolgáló kettős oszlopok, szőlőtörzséből származó dobok, koronázópárkánydarabok, stb. A falu derék papja és tanítója ugyan a legjobb igyekezettel munkálkodnak ezek visszaszerzésén, sőt tervbe vették, hogy a falromok mentén, védőtető alatt összehordott és felállított ornamentális díszű kövekből csoportokat rendeznek.

A legépebb maradványa, az egykori szentélybe lépve, elszorult az ember szíve. A kő komor szürkére festetten, imitt-amott zöldes

a csúcsban végződő ablakok tetemes magasságig, a felettük levő kőablakok teljesen befalazottan útját állják, — a mire pedig eredetileg rendelve voltak, — a szentélybe szűrődő fénynek. De látszanak jóakaró igyekezet nyomai itt is, a mennyiben az egykori kereszt- és hosszahajók találkozásában alakuló templomrész fölé a templom hívei deszkákból és gerendákból ugyan, de az egyszerűbb vízszintes lefűdés helyét boltozatot emeltek úgy, hogy ennek vonalmenete a templom stílusához illeszkedhessék.

Felvételi munkánk alkalmával a templom körül árkokat ásattunk, hogy a templom fala, alant nap és levegő jutva hozzá, kiszáradhasson és a falak mentén nékén összegyűlemelő esővíz elvezethető legyen. Ezzel azt is elértük, hogy a templom a szentély körül 0.75–1.00 méterrel magasabbnak látszik. Felhasználtuk az alkalmat a régi keresztalj déli és északi alapfalainak a közéjük torlódtól törmelékeltől, a meg-megvillanó régi koczkás vöröstégla templompadozatig való megszabadítására is.

Maradt munkája azonban a jövőnek is, és pedig: a keresztaljok folytatásában délre, majd nyugatra forduló szerzetesi lakosztályok alapfalainak felszabadítása; a most templomul szolgáló szentély ablakainak megnyitása; és mint el nem odázható követelmény, a szentélyboltozat nyomását ellensúlyozó, fent meg alant romlásnak indult pillérek javítása stb.

Úgy hiszem, nem lesz érdektelen egy észrevételemet is közölni, mely abból az alkalomból kapott meg, hogy a brassói-bertalanai és a kerczi templomokat tanulmányoztam. Építészetiük modorában közeli rokonság van. A szentélyek alakítása, annak ablakai, pillérei, a bazilikális hajók, a keresztaljok gyakran többszörös meglepő megegyezést mutatnak. Érdekes, hogy a déli mellékhajót, az északival ellentétben, egyiküknél sem támogatták és most sem támasztják pillérek. De talán legmeglepőbb a hasonlat a bertalanai templom északi oldali hármaskörrel befűzött ajtaját és a kerczi templom nyugati falába utólag befűzött kapu közt, a mennyiben úgy profilírozása, mint vállkövei teljesen azonosak. Közelálló gondolat: vajon nem egy tervezője volt-e a két építménynek?

Makoldy József.

RAZZIA-KÉPEK.

Az élet felszínén élő ember, ha csak különös hivatása nem viszi oda, sohasem kerül a nagyvárosi élet mélységeihez olyan közel, hogy meg is láthassa a nyomornak és bűnnek azt a retentő képét, mely ott feltárul. Mikor az utcán látjuk a toprongyos alakokat, a kikről leri a nyomor, mikor szörnyűkődvé olvasunk a rettenő büntetésekről, melyeknek tettesei a legislegsőbb, a legnagyobb nyomorban élő néposztályból kerülnek ki, — csak igen homályos képet alkothatunk magunknak arról az életéről, a melyből mindez kisajradzik. Ezt személyesen kell látni, mert semmi féle leírás nem adhat róla fogalmat. Le kell szállni a nagyváros nyomortanyáira: a tömeglakásokba, a hol egymásra halmozva töltik éjszakáikat férfiak, nők, gyermekek, a hajléktalanok menhelyeire, a külvárosi pálinkamérésekbe, ocsmány lejtőjébe, a melyek ennek a néposztálynak úgyszólván egyedüli szórakozó helyei. Azok a képek, melyeket jelen számunkban mutatunk be, fogalmat adnak róla, hogy mit jelent a nagyvárosi nyomor.

Most szemünk elé is állítjuk képeit egy ügyes újságíró, Tábóri Kornél és egy buzgó rendőrtisztviselő, Székely Vladimir az Uránia-színházban, egy új darabban, a mely hitelesen, a fényképező gép letagadhatatlan objektivitásával szemlélteti Budapest legrútabb és legsiralmasabb nyomorát. Bemutatják a tolonczházat, a hol a nagyvárosi lakosságnak a rendőrséggel összeütközésbe került salakja került együvé. A hajléktalanokat és munkanélkülieket is, a kiket razziaik alkalmával összefogdos a rendőrség, nagyjából a pálinkamérésekből, ide szállítják. Nagyobb részük nem bűnös, csak szerencsétlen, a nyomor és alkohol áldozata. Vannak már tipikus tolonczházi alakok is, a kik minduntalan megfordulnak itt s nem lehet sem segíteni rajtuk, sem megszabadítani a várost tőlük. A zöld kocsi, melyen a tolonczokat szállítják, ismeretes mindenki előtt a fővárosban, különösen a külvárosokban, a hol minduntan

A javíthatatlan. Pesti csavargó-típus. Nincs dologház Pesten: valóságos dologkerülésre nevelik így az energiatlan elemeket; a tolonczházban kosztot-kvartélyt kapnak, de munkára nem szabad fogni őket.

Az alkohol áldozata. Ilyen alakot tucatszintű szednek össze razziaik alkalmával. A nyomor és ennek népszerű orvosa: az alkohol zülleszté fogház- és tébolyda-töltelékké a hasonló alakokat.

PIHENŐ GYERMEKEK A NAPKÖZI OTTHONBAN.

lan végigrobog, megborzonegatva a járókelőket. Meglátjuk a darabban azokat a lakásokat, melyek mint tömeglakások szerepelnek a köztudatban. A legkülönösebb ilyen lakások a Budafoki-úti barlanglakások. Ötezer ember lakik ilyen lakásokban, a szobáik faláról csak úgy csöpög a víz, a levegő tele

van betegséget okozó miazmával, a szenny csak úgy folyik mindenütt, beteg, angolkóros gyermekek, hideglelés emberek fetrengenek mindenütt összezsúfolva a szobákban. A legszomorúbb része ennek a tömegnyomornak a legszegényebb néposztályok gyermekeinek sorsa. Ezeknek a nyomorral, betegséggel küzdő embereknek gyermekei született áldozatai a bűnnek és betegségnek. Nagyjából már születésükkor a homlokukon van a degeneráltság átka, úgy nevelkednek, mint a gyom a természetben, gondozás nélkül, rontó erkölcsi levegőben s állam és társadalom alig tud hathatós eszközöket találni, hogy a nagyvárosi életnek ezt a szörnyű betegségét meggyógyítsa. Néha, ha egy-egy gyermek-bűnös valami feltűnőbb dolgot csinál, a megdöbbenés hatása alatt megszólal a köz-lelkismeret, de aztán hamar el is hallgat. Az állam legalább elkezdte már a gyermekek gondozását a gyermekmenhelyeken s a speciális gyermekbűnök megítélésére külön gyermekbírósgot szervezett a rendőrség. Ez elé a gyermekbírósg elé kerülnek a fiatal csavargók, a kiket a razziaikon szednek össze. Ezeket állami felügyelet alá helyezik s javító nevelésre utalják őket, többnyire a gyermekliga intézeteiben, vagy pedig a patronage-egyesületek házaiban. A fővárosnak már régóta van egy áldásos intézménye a legszegényebb néposztályok gyermekei számára: a napközi otthon, a melyben azokat az iskolás gyermekeket gondozzák, a kikre odahaza nem vár meleg ebéd és meleg szoba, mert a szüleik munkában vannak egész nap. A napközi otthonban nemesak felügyeletet kap a gyermekcsereg, hanem ebédet is és pihenő helyet, hogy ne legyen kénytelen az iskolai szünőrákat az utcán csavargva eltölteni. Ezer meg ezer gyermek sorsát enyhítik ezek a napközi otthonok. Mindenesetre csak enyhítőszere ez, nem végleges gyógyítója a nagy társadalmi betegségnek, de így is érezteti már hatását ép ott, a hol a legkirívóbb a nyomor.

1. Fiatal csavargók. A razziaán összedetett csapat a dunai kapitányságon vár így a gyermekbírósg döntésére. Ma már legalább ezek nem a tolonczházba kerülnek, hanem többnyire javító nevelésre utalják őket, elsősorban a Gyermekvédő Liga intézeteibe, vagy a patronázs egyesületek házaiba. — 2. Rapport a tolonczházban. Munkanélküliek és hajléktalanok, a kiket razziaán fogdosnak össze, — nagyrészt pálinkamérésekben. Nagyrésztük nem bűnös, csak szerencsétlen: a nyomor és az alkohol áldozata. — 3. A két «taxi». Notorius tolonczházi alakok, a kiket a csavargó-humor keresztelt el taxinak. — 4. A zöld kocsi. Ez a híres, vagy inkább hírhedt zöld kocsi, a mint «új transzporttal» érkezik a Mosonyi-utcai tolonczház udvarára. — 5. Séta a «tyukketrecben». A főváros gyűléssz népe járkal itt: a nyomor korzója, a mely persze nem olyan tetszetős, mint a Stefánia úti korz', de viszont ép oly jellemző Budapest életére. — 6. Barlanglakások. A munkásnép legrémesebb tanyáin, a Budafoki úton földbevéjt odukból tengődik így ötezer ember. Itt pusztít leginkább a tipikus kültelki baj: az angolkór, a gyermekhalandóság itt a legnagyobb. A falakról csöpög a víz, a levegő miazmás, nyoma sincs a csatornázásnak, az udvaron szabadon folyik a szennyvíz és csaknem minden lakó «hidegrázásban» szenved.

RAZZIA-KÉPEK.

Tábóri Kornél és Székely Vladimir *Razzia* című darabjából, a mely november 7-én került színre először az Uránia-színházban.

A SÍR.

MÁRIA KIRÁLYNŐ SÍRJA.

Nagyváradon, az évszázados régi vár udvarán a Magyar Régészeti és Történelmi Társaság megbízásából ásások folynak *Karácsonyi* Janos kanonok, *Gyalóky* Jenő cs. és kir. tüzérszázados és *H. Fekete* Péter polgári iskolai tanító vezetése alatt.

Az ásások célja napfényre hozni Szent László székesegyházának romjait, különösen pedig a kápolna alapzatát, melyről tudni vélük, hogy koszorús alakzatú és a magyar építészet legregibb műalkotása.

Rengeteg régiség került ki a földet-túró rabok ásója-csakánya alól, a várkastánnya egyik raktára színültig telve máris csontvázakkal és egyéb tudományos szempontból nagybecsű maradványokkal.

Az ásások szenzációja kétségkívül az volt, hogy az elmúlt hét végén megtalálták *Mária királynő* sírját.

Régi irások bizonyítják, hogy *Mária királynő* — meghalt 1395-ben — Szent László székesegyházába temették. E mellett tanúskodik az is, hogy 1756-ban, a mikor a nagyváradi vár akkori parancsnoka *Cannon de Ville* kutat ásott a vár udvarán (a kút képeinken a sírgödör mellett van) talált egy hatbogláros, lilomos Anjou-koronát, egy jogart, egy országalmát és egy karpereczet, a melyről kétségtelenül megállapították, hogy a XIV. századból valók, tehát valószínűleg *Mária királynő* koporsójából kerültek ki. (A koronát a bécsi császári múzeumban, a karpereczet a budapesti Nemzeti Múzeumban őrzik, a jogart és országalmát elvesztett.)

A sírban, a mely a tudósok véleménye szerint kétségtelenül *Mária királynő* sírja, találtak csontokat, melyeket most vizsgál *Török Aurél* dr. Budapesten, a kinek nyilatkozatát kíváncsian várják az archeológusok.

A FORRADALMI CSARNOK.

A negyvennyolczas ifúság parlamentjét, a történelmi nevezetességű *Pillvax-kávéházat* a héten ünnepélyes szertartások között bezárták, s ugyancsak a héten megkezdtek a híres épület lebontását.

A *Pillvax* lebontásával a Belváros és régi emlékei közül ideig-óráig nem marad más, mint az *Aranykéz*, a hol a régi magyar színpad küzködő emberei honoltak és az első republikánusok tartották 48-ban összejöveteleiket. A többi csakány és balta már mind lerombolta s öregedésük növekedésével egymás után tűntek el, épen úgy, mint a hogyan az a három maradvány is el fog pusztulni egy-két év alatt, mely véletlenül túlélte őket. De

valamennyinél legnevezetesebb események mégis a *Pillvax*hoz kapcsolódtak, mely félszázadnál tovább színhelye volt a régi diákelet mindenemű mozgalmának. *Pillvax* néven csak a negyvenes évek óta ismerték ezt a kávéházat, azelőtt «juratusok», «táblai jegyzők» kávéháza, *Privorszky*, 1847-től *Fillinger*, 1848-ban pedig *Szabadsajtó*, *Szabadság-kávéház*, *Forradalmi csarnok*, az ötvenes években *Motz*, *Beukert*, majd *Schöja* néven emlegették, a szerint, hogy kik voltak bérlok, vagy milyen események hagytak bélyeget rajta. A múlt század tízes éveitől kezdve ismeretes hely volt az egész országban ama specialitása révén, hogy a juratusoknak és bölcsészeknek állandó gyülekezéshelyül szolgált. Hírhedsége megvolt tehát azelőtt is, hogy *Petőfi*ék állandó tanyát vertek benne, irodalmi híre azonban csak az 1842-ik esztendővel kezdődik, mikor *Lisznjai Kálmán* és *Dobsa Lajos* az első írói asztalt megalakították benne. *Vahot Imre* már 1842-ben hosszú cikket írt róla a *Pesti Divatlapban*, a mi bizonyítja, hogy országos híre a közudatban már általánosan el volt terjedve. Belső életéről többek között ezeket jegyezte fel:

A TOVÁBBI ÁSATÁSOK A KIRÁLYNŐ SÍRJÁNÁL.

MÁRIA KIRÁLYNŐ NAGYVÁRADON KIÁSOTT SÍRJA. — Máthé Pál amatőr-felvételai.

«Azok, kik e mulatóhelyen újságot nem olvasnak, nem tekinznek, vagy a játszókat nem nézik, többnyire *politikai* vagy *irodalmi* dolgokról szoktak egymás között beszélgetni s ha vidékről van szó, kiki a maga megyéjével áll elő; azok, kik censurára készülnek, leginkább itt faggatják egymást mindenféle szövevényes (captiosus) jogkérdéssel s a magyar törvények majd minden szakát nagy tüzzel vitatják meg s a censura letétele, vagy néha a kir. tábla ülései előtt vagy után sok juratus *magyar díszruhában* s *kardosan* szokott itt megjelenni s kíváncsi társaknak többnyire jókedvvel beszélnek el, mily kérdésekre kellett felelniök a vizsgáló küldöttség előtt s elvégre majd mindenik azzal biztatja már félig-meddig ügytársait, hogy az egész censura csak gyerekség s igen könnyű dolog.»

Az a kép, a melyet *Vahot* rajzol, még a juratusok kávéházát illusztrálja, de már két év múlva az irodalom válik domináló elemmé. A «*Pesti Hírlap*» 1844 szeptember elsei számában már nem a juratusokat, hanem *Petőfi* és társait támadja, a miért «fokoskorbeli» jelenetek színhelyévé változtatják a kávéházat s a helytartótanácsnak is 1845-ben a bécsi kormány az írók agitálásai miatt teszi kötelességévé a forradalmi szellemű csarnok fölött való felügyeletet. A híres kerek asztal, melyet közvélemény-asztal néven ismertettek az egykorú lapok, ekkor már meg volt alakítva s rendes látogatói voltak: *Petőfi*, *Lisznjai*, *Dobsa*, *Degré*, *Bérczy*, *Tompa*, *Pákh*, *Lauka*, *Obornyik*, *Pálffy*, *Emödy*, *Berecz*, *Vasvári*, *Irinyi*, *Bulyovszky*, kikhez 1845-ben *Jókai*, 1846-ban pedig *Sükei* csatlakozott. A *Pillvax*-nak ezidőbeli állapotáról és a kerek asztal életéről szintén van hírlapi feljegyzés, melyet ezúttal az «*Életképek*» örökölt meg. «Mi hir Budán» czimű rovatában, az 1847. évfolyam szeptember 17-iki számában jelent meg az egykorú írás, mely a Közvélemény-asztalt megörököltette. Ime:

«Láttátok-e már a *Közvélemény* asztalát, hol az ifjú honremények serege karikába ülve fidibust prédál s felfedezi a gázvilágítást, vagy csibukot szí s a haza ügyeit dönti és emeli. Hogyne láttátok volna!... Hallottátok-e a Közvélemény asztalának rendíthetetlen tüdejű *O'Connell*jeit, mikor ékesszólásaiuk árja nekiered s a torokversenyől szétfut a pipafüst, melyben lapáttal sem lehet utat hányni.»

A negyvennyolczas időkig szakadatlanul ebben a zajosságban és pipafüstben folyt a *Pillvax* élete s nem változott akkor sem, mikor az események hátára kerekedett s innen döntötte el a márczius 13., 14. és 15-iki napokban az új Magyarország sorsát. Csak hogy ezeket a részleteket nincs miért ismételni, úgyis eléggé

ismereteseek. A *Pillvax*nak ez volt a fénykora s a forradalom befejezése után épen olyan csöndessé vált, a milyen zajos volt az élete azelőtt. Mikor *Degré* Alajos 1850 elején betekintett a kávéházba, egész más világ tárult eléje. «Dobogó szívvel néztem a *Pillvax-kávéházba*, — írja emlékirataiban. — A hajdani «Közvélemény» kerek asztal körül új emberek, idegen arcok ültek. Idegen volt a kávé, más a szolgaszemélyzet. Istenem, hogy megváltozott minden.» A história és a múlt elnyelte a *Pillvax* nevezetességeit s a juratusok és írók egykori harsz lármája nem is költözött vissza falai közé többé sohasem. A *Petőfi-Társaság* 1900-ban emléktáblával jelölte meg a kávéházat a következő felirattal:

EZ A KÁVÉHÁZ VOLT 1848-BAN A SZABADSÁG-CSARNOK. ITT GYÜLTEK ÖSSZE A SZABADSÁGÉRT LELEKESÜLŐ IFJAK. ITT SZÁVALTA *PETŐFI* SÁNDOR LEGELŐSZÖR A NEMZETI DALT: «TALPRA MAGYAR, HÍ A HAZA.»

Most ez az emléktábla is lekerül a falról s a kávéház egyéb relikviáival együtt, *Schovanetz* János, a *Pillvax* utolsó tulajdonosa és 46 év óta bérloje, a *Petőfi-háznak* ajándékozta a juratusok parlamentjének összes emlékeit.

Zuboly.

REZÁNOV.

REGÉNY.

(Folytatás.)

Ira Atherton Gertrude. Angolból fordította *Esty Jánosné*.

A szertartás után *Rezanov* felment a vezérigazgató kunyhójába, a mely lakóhely telenyáron egyaránt beengedte a nedvességet és a mely egyaránt fogyatékos volt szellőztetését, valamint általános rendbentartását illetőleg.

Baránhov tizenhat esztendei számkivetése alatt mindennemű kényelemnek még a létezését is elfeledte és napjait a társulat érdekei előmozdításának szentelte, éjeleit pedig — kivéve, a mikor elnyomta az álom — akkora ivásoknak, mint a melyek más közönséges emberfiát már rég az alaskai hó alá juttattak volna. *Baránhov* ennek dacára még ezután tizennégy évig kitartott hivatalában, többszörösen kimentette a társulatot a csödbejutástól, de sohasem játszott a garázda idegenek kezére, és dacára, hogy ennyire hódolt az ivás szenvedélyének, mégis felülmulta ravasságban még a legizánabb embert is.

Nagy meglepéssel vette tudomásul a kamarásnak a kaliforniaiakkal szemben elért sikerét és érdeklődéssel hallgatta, a mint *Rezanov* ékes szavakban eszeltte előtte a termékeny ország gyönyörű vidékeit. Mire azonban a kamarás befejezte jelentését, *Baránhov* szemei csak úgy szikráztak már a humortól és *Rezanov*, ki jól ismerte őt, idegesen dobolni kezdett az asztalon.

— Mi baja? — kérdezte. — Mi kifogásolni valója van már megint? Gondolja meg kérem, hogy tizenhat év óta igazgatója a társulatnak, én pedig csak egy éve, hogy idejöttem.

— Hány mázsa búzát is mondott excellentiád?

— Kétszázkilencvennégy mázsát, — válaszolt *Rezanov* nagybüszkén.

— E mennyiség meghaladja legvérmesebb reményeimet is és csupán az az egyetlen tény hűti le némiképp lelkesedésemet, hogy nincs a telepen egyetlen malom sem, mely azt megőrölhetné.

Rezanov egy indulatos kiáltással ugrott fel, arcát elfutotta a vér. Nem ismert senkit, a kinek jó véleményére nagyobb súlyt fektetett volna, mint e fényes tehetségű, önzetlen vén korhelyére, most pedig úgy állt előtte, mint egy megdorgált iskolásfiú. Az ajtó felé indult, de jobbat gondolt, visszafordult, újra elfoglalta helyét és együtt nevetett a kis emberkével, a ki vézna lábcsarait egész a melléig felhúzta és csak úgy fuldoklott a nevetésből.

— Ugyan honnan tudhattam volna, hogy önök hogyan osztották be itt a gazdaságot? — kérdezte bosszúsán. — Isten rá a tanum, hogy a mult telen elég fogyatékoságot tapasztaltam már itt, de arra sohasem gondoltam, hogy mi-féle titokzatos eljárás által lesz a búzából liszt

A LEBONTÁSRA KERÜLT *PILLVAX-KÁVÉHÁZ* A KORONAHERCZEG-UTCÁBAN.

és kenyér. Az egész rakománynak semmi hasznát sem vehetik tehát?

— Dehogyan is nem! Megfőzhetjük vagy megsüthetjük a búzát. Igaz, hogy ebbe aztán beletrörik még az a megmaradt néhány fogunk is, de legalább arra emlékeztet bennünket, hogy excellentiád mennyire szívén viseli sorsunkat.

Rezanov vállaltvont.

— Adjátok hát ki a gabonát a bennszülötteknek. Mindenesetre lisztirtalmú legalább... De a liszt ellen, a mit magammal hoztam, csak nem lehet kifogás és a borsó, bab, faggyú, vaj, só, zab és a beszórt húsok ellen sem; mindez összesen huszonegyezer spanyol dollár értéket képvisel.

A vezérigazgató oly hevesen és gyorsan bólogatott, mint egy kinaai bab.

— Istenáldás ez nekünk, valóságos Istenáldás! Ha ennél többet nem tett volna is értünk excellentiád, már ezzel is örök halálunkra tarthatna számot. Új erőt, új bátorságot merítettünk ebből, hogy tovább is el tudjuk viselni ezt az átkozott életet itt. Még meddig hisz ön itt vesztelni engemet?

Rezanov mosolyogva rázta meg fejét.

— Hiszen az ön személyében összpontosul tulajdonképen az egész társulat. Addig, a míg én itt vagyok, ön is itt marad, és ha *Szentpétervárra* visszatérek, gondom lesz rá, hogy ön a kellő jutalmazásban és kitüntetésben részesüljön.

— *Baránhov* tréfás megadással majdnem a füleig húzta fel vállait.

— Nem nagyon fontos már én rám nézve, hogy a még számomra fenmaradó néhány évet hol töltöm el, a kitüntetések felagathatam a falra, hogy azokból meríthessek vigasztalást, ha a csúz gyötör, a cimeket pedig majd kihirdethetik az erdő tetejéről, mikor azok a felkelő gazemberek ott üvöltenek a torlaszok előtt.

— Több kényelemre kellene önnek törekednie, — szólt *Rezanov* megnyugtatólag. — Ön rosszul teszi, hogy annyira meggyűlöletben és önféltettségben, hogy olyan életet folytatt itt, akárcsak az utolsó promuschlenik. Építtessen magának egy szép, tágas lakóházat. Én is gyakran itt fogok tartózkodni, hogyha nem leszek Kaliforniában.

— És elmondotta *Baránhov*nak tervbe vett házasságát *Don José Argüello* leányával.

A vezérigazgató e bizalmas közlést még élénkebb meglepéssel fogadta, mint a *Junó* rakományának felsorolását.

— Miénk lesz még Kalifornia! — kiáltott és szemei paraszakként szikráztak elő a kopott fekete paróka alól.

— Szép szóval, vagy fegyveres erővel, de bekebelezzük! A mód nem lényeges. Tíz esztendő lefolyása alatt innentől egészen *San-Diego*ig kiterjesztjük telepeinket. Az én tervem abban állt, hogy Kalifornia északi partja felé irányítom a telepítést, hogy a mieink ott megvásárolva a földet a bennszülöttektől, rögtön hozzáláthassanak a vidrafogáshoz; ott valahol a *Mendonico-fok* és a *Drake-öböl* közt. A spanyoloknak *San-Franciskón* túl már nincsenek telepeik és amúgy is kevés a fegyveres erejük, hogy kizavarjanak bennünket. Csak toporzékolnának, dühösködnének, de tenni nem tennének semmit. Aztán majd lassan-lassan előnyomulnánk, erődköket és hajókat építenénk. Ön most egy csapással nyélbe ütötte a dolgot és tíz év alatt elérte azt, a mit én ötven év alatt sem érhetnék el. Vegye el azt a leányt, kerítse hatalmába az egész családot, melynek nagy befolyása ismeretes előttem; használja fel mindama fényes személyes tulajdonait, a melyekkel önt a mindenható oly bőségesen megáldotta, és így ez az egész gyöngén megvédezt ország az ön uralma alá kerül, még mielőtt ők azt sem tudják, hányszor vannak. Spanyolország úgysem siethet segítségükre, a míg ez az ördögi *Bonaparte* él, pedig ő fiatal még és valamint ő, a sorsnak egy kiválasztottja. Azok az átkozott amerikaiak ugyan örökre kapják angol őseiktől a kapzsiság ösztönét, de sok ezer mérőldnyi pusztai terület fekszik Kalifornia és az ő nyugati határai között és százával élnek ott a vad törzsek, a melyeket ki kellene irtaniok. Míg ők abba a helyzetbe jutnak, hogy elfoglalhassák Kaliforniát, mi már jól elsáncoltuk ott magunkat és ők vagy lemondhatnak terveikről, vagy pedig csapataik felhóltan a fáradtságtól érkeznek Kaliforniába. A mi a hajókat illeti, okhotski és *petropawlovski* hajógyárainkban elegendő hajót megépíthetünk czélunk szükségleteire. Vagy pedig, ha ön ismert ékesszólásával feltárja a czár előtt Kalifornia óriási előnyeit, bizonyára küldenek nekünk elég hadihajót, hogy megvédehessük a partot.

Előrehajolt és kiaszott, hosszú karjaival megázta *Rezanov* izmos vállait.

— Nagy ember ön, fiam! — szólt tréfás ünnepélyességgel. — Nagy ember! Ez a mi elátkozott, Istentől elhagyott, züllött, emberölő gyártelepünk, a mely arra való, hogy ezrek vérével és életével, kik szenvednek, éhen vesznek, úgy, hogy még a híreket sem hallja senki, néhány embert gazdagsághoz juttasson, egy-két embernek a híret is megállapítja. Az egyik, az én leszek, ha más jutalomban nem részesülök is, *Shelikov* hire már meg van alapítva — és önnek barátom, önnek szobrot emelnek! Áldja meg az Isten! Én nem irigylem a szerencséjét. Még azt a boldogságot sem irigylem öntől, a

KISFALUDY KÁROLY EMLÉKMŰVE SZÜLŐHELYÉN, TÉTHEN.

mely önmé vár. Ha mindent egybevetünk Rezánov, ön mégis csak nagyon szerencsés egy fickó, nagyon szerencsés egy fickó! Ezt mindenki láthatja, még ha ebben az átkozott örökös hóban már félig meg is vakult... De most igyunk egyet!

Rezánov nevetve félreintette és Davidovot és Khostovot kérte magához. Aztán a sátor felé vette útját, melyet parancsára a telep végében állítottak fel, mert csakis a legrosszabb időjárás zavarta be őt valamely félig civilizált telepes házába.

A mint a kápolna mellett elhaladt, a társulat alkalmazottai által kísérve, kiknek ma szabadnapjuk volt, hírtelen megfogta valaki hátulról karját, hátratekintve, egy züllött alakkal találta magát szemben. Úgy lerázta ez ember érintését magáról, mintha az megperzselné testét, és szemöldöit összeránczolva, oly gögösen mérte végig az idegent, hogy annak arcát elfutotta a vér.

— Kicsoda ön, ha szabad tudnom?

A férfi kihívóan vetette hátra fejét.

— En Sukiss hadnagy vagyok, az orosz császári hajóraj tisztje, — felelt nyers, kihívó hangon.

— Ön pedig orosz udvari kamarás és Oroszország teljhatalmú képviselője vagyok Amerikában, — válaszolt Rezánov hűvösen. — Menjen rögtön szállására, öltse fel egyenruháját és egy órán belül jelentkeznie nálam.

A tengerésziszt megsértett személyében kifejezésre jutott mindama gyűlölködés és irigység, melyet a tengerészek az orosz-amerikai társulat iránt tápláltak, mely e vizeken teljhatalommal rendelkezett és az admirálisással annyit sem törődött, mint akár a kagylóval teleaggatott benzüzlötték törzsfőnökével. A züllött alak szemtelenül rámeredt Rezánovra, de ennek, ki már gyakran bánt el sikeresen hozzá hasonló elemekkel, nyugodt, megvető tekintete előtt meghunyászkodott; dörmögve elfordult és visszazompolygott szállására, hogy ott pálnakba ölje bosszúságát. Rezánov nyugodtan folytatta útját a sátor felé.

Még nem helyezték el benne semminemű butort és így kénytelen volt Davidovot és Khostovot állva fogadni. Ezek nyomon követték a parancsnokot, de még mielőtt szóhoz juthattak volna, amaz rájuk emelte átható tekintetét. Jól ismerte ő a saját személye hatalmát és hogy azt mérhetlenül növeli azon tény is, hogy ő

volt az egyetlen e nyomorult telepen, kinek erős akaraterejét nem pusztította a pálnak. E két fiatalember, a kik pedig műveltek, értelmesekek voltak és nemcsak Oroszországban, de Amerikában és Angliában is jó hírnévnek örvendtek, egy ivásban átdözsölt éjszakát csak úgy tekintettek, mint egy fáradságban eltöltött napnak jogos jutalmazását. Pálnak csöbör-számra járt ki nekik és ha leítették magukat, szépnak találták az életet. Egy oly parancsra-termett egyénnek azonban a józanság óriási előnyt adott felettük, ők ezt érezték is, és e miatt hol gyűlöltek, hol imádták őt.

(Folytatása következik.)

A HÉTRŐL.

A hogy mondani szokták «az én időmben» lakott, de talán nem is lakott, csak élt itt Budapesten egy igen kopasz és igen vidám aglegény, a kit talán Koll Károlynak hívtak. Lehet, hogy csakugyan így hívták, lehet, hogy nem, bizonyosra nem akarjuk mondani, mert hátha még ma is él és a neve különben is mellékes ebben a történetben. Ez a barátunk három budapesti kávéházban élt. Az elsőben reggelizett és itt töltötte a délutánt, a másodikban uzsonnázott és ott töltötte a délutánt. A harmadikban esti tíz órákor jelent meg, fekete kávé ivott és ott várta meg a hajnalt. Az elsőben doktor úrnak szolgáltatták a pincérek, a másodikban mérnök úrnak, a harmadikban szerkesztő úrnak. A miből csak az nyilvánvaló, hogy nem volt se doktor, se mérnök, se szerkesztő.

Hogy mi volt tehát mégis, ez — előre jelezzük — egyáltalában nem fog kiderülni. Mert ez se fontos. Budapesten nem kell mindenkiről tudni, hogy micsoda, mert esetleg kellemetlen meglepetés éri az embert. A kopasz és vidám aglegény jó fiú volt, szerény, előzékeny, szolgálatkés, temérdek anekdotát tudott, mindig kész volt mindenféle partneri hivatalra és ez bőségesen elég volt ahhoz, hogy mind a három kávéházban szívesen lássa vagy legalább is eltűrje az asztaltársasága.

Egyszer aztán ezzel a kedves kis aglegénnyel regényes dolog történt. A kétféle kávéházi ismerőse között volt egy roppant agilis fiatal fiskális is, a ki egy reggelen az izgalomtól sápadtan rohant hozzá az első számú kávéháza. Remegő hangon kérdezte:

— Mondd, édes öregem... Mondd, édes öregem: nem volt neked egy nagybátyád, a kit úgy hívtak, mint téged?

A kopasz vállalt vont:

— Nekem, a legszűkebben számítva is volt harmincz nagybátyám. Ezek között legalább egy föltétlenül, a ki az én nevemet viselte.

— És nem tudsz róla, hogy ez az ember kiment volna Amerikába?

A kopasz bólintott a fejével:

— De igen. Nekem egy néhány rokonom vándorolt ki sűrűszen Amerikába.

Erre a válasza a fiskális egy csomó újságot húzott ki a zsebéből. Ezekben az újságokban pedig az volt megírva, hogy egy Koll Károly nevű magyarországi származású ember meghalt San-Franciscóban és árva, gazdátlanul hagyott nem kevesebbet, mint tizenkét millió dollárt. Hozzáátartozóit, örököseit négy hónap óta hasztalan körözi, nyomozza a hatóság.

Mialatt a kopasz és vidám aglegény a czeruzával bekarakított híreket olvasta, a fiatal fiskális erősen fogta a karját, mintha attól félne, hogy elszalad. De a barátunk nem szaladt el és mikor az ügyvéd aztán megkérdezte tőle, hogy: No, mit szólna ehhez?

A világ legnyugodtabb hangján ezt felelte:

— Mindenekelőtt csak azt, hogy — adj kölcsön öt forintot!

A fiskális szabadkozott. Nem akart öt forintot adni. Csak — ötszázat. Vagy ezret. Azt mondta, hogy öt forintot csak a koldusnak ad az ember. A mi jelentékeny túlzás volt, mert a fiatal fiskális, noha egy sarkházat kapott a feleségével hozományul, soha életében nem adott öt forintot egy koldusnak. Őt fillért is bajosan. Rettenetesen szerette a pénzt.

De a milliók örököse nem engedett. Semmi szín alatt se volt hajlandó többet elfogadni öt forintnál. Ellenben teljes készséggel aláírt minden meghatalmazást, a mit az ügyvéd eléje rakott.

A fiatal fiskális nem vesztegette az időt. Egy hét múlva már az Ozeánon volt mindenféle okmányokkal felszerelve, hogy hazahozza az elárult milliókat.

Ettől az időtől kezdve a mi derék aglegény barátunk nevezetes és szomorú változáson ment

át. Az életmódja és a kopaszsága megmaradt ugyan, de a vidámsága alaposan megcsappant. Nyugtalan lett, ideges és mintha valami néma, nehéz aggodalom nyomta volna a lelkét. A milliós várakozásáról ő maga soha se beszélt, de már az is idegessé tette, ha egyáltalában szóba hozták a dolgot.

Egy szép, azaz hogy neki bizonyára nem valami nagyon szép napon aztán az ügyvéd hazaérkezett Amerikából. Nem ő kereste föl a kávéházban a megbízóját, hanem telefonált neki, hogy ez menjen föl az irodájába. Ott aztán olyan arccal, mintha a míg odajárt, állandóan és kizárólag csak ezetes ugorka lett volna a tápláléka, így szólt hozzá:

— Barátom, nem szemrehányásképpen mondom, de mi csinosa föltűntek. Az a Koll Károly csakugyan a te nagybátyád volt, csakugyan meg is halt, de milliója annyi volt neki, mint nekem, nagyon jó lesz, ha a hagyatékából megtérül az én kész kiadásom fele...

A kopasz és vidám aglegénynek fölesillant a szeme. Összecapta a kezét örömeiben és boldogan rebegette:

— Hála Istennek!

A fiskálisnak majd leesett az álla:

— Te örülsz ennek?!... Te örülsz?... Meg-örültél?...

A mire az aglegény nevetve rázta meg a fejét.

— Nem örültem meg, de örülök. Nagy kő esett le a szívemről. Mert: nézd barátom, én már berendeztem az életemet és meg vagyok elégedve ezzel a szerénny, de, a mi nekem fő: kényelmes berendezéssel. Nekem semmi más dolgom nincs, mint az, hogy mindennap kölcsön kérjek öt forintot. Nem akarok dicsekedni. Gyakorlat teszi a mestert. Nekem ez már abszolút nem munka és nem fáradtság. És most egyszerre a nyakamba szakadt volna egy csomó millió! Mondd kérlek: minek nekem ekkora anyagi gond?!...

*

Bizonyára vagyunk egynehányan Budapesten, a kik ismerik ezt a kissé bizarr, de valóban megtörtént históriát. És az is bizonyos, hogy a héten a Koll Károly különös esete az eszébe jutott mindezeknek az uraknak, a mikor egy hirt olvastunk az újságokban. Azt a hirt nevezetesen, hogy a kissármási földgáz kráterét szerencsésen sikerült — *bedugaszolni*. Hogy a mérhetetlen kincs, a mely úgy szakadt a nyakunkra, mint egy milliárdos amerikai örökség híre, immár, hála a jó Istennek — ártalmatlanná van téve.

A kissármási földgáznál nagyobb, értékesebb, irigyletebb gazdasági világszenzációja nem volt még ennek az évszázadnak. Semmiféle új aranymező fölfedezése nem hasonlítható és nem mérhető hozzá. Nem rágalmazhatjuk meg magunkat azzal, hogy értetlenül állunk volna vele szemben. Tudtuk, hogy mit jelent, és ha nem is a kész, konkrét tervek és javaslatok, de az ábrándok és reménykedések lavínja oly dúsan áradt a tintalattókból, mint maga a drága erő a Mezőség talajából.

És áramlott az ábránd és áramlott a földgáz és az lett az egyikből, a mi a másikból: levegő. semmi más, mint levegő. No, meg legfőkébb egy kis — robbanás. A különböző érdekeltségek indultainak és magának a földgáznak explóziója.

Mindenütt máshol a világon a készen kapott mérhetetlen munkaenergiára azonnal rátette volna a kezét a vállalkozás, a kihasználásnak, nem is a kedve, hanem *kötelessége* és az alkotó életnek egy nagyszerűen termékeny lendülete emelteti magát és magával egy egész országrészt a jólét, a gyorsulás magasságába. Minálunk csak azon vitázhattak az emberek egymással: mennyi lehet és mennyit érhet az, a mi naponta veszendőbe megy belőle?

Hogy valami egyéb is készülne az illanó áldás kútja körül, hogy valami komoly lépés történt volna az ingyen áradó kincs fölfogására, kihasználására, munkába hajtására, erről semmi, de semmi hír nincsen. Ha vannak ilyen tervek, ugyan csak titokban tartják és bizonyos, hogy egyáltalában nem sietnek a megvalósításukkal. A terv maga ugyan, bár még oly genialis, fabatkát se ér, ha

BARTHA MIKLÓS SZOBRA. — Istók János kivitelre elfogadott pályanyertes mintája.

csak terv marad és tétlenül pihen, mialatt a földgáz ugyancsak tevékenyen röpül bele a levegőbe. Csak a rossz terv az, a melynek értéke és haszna, ha — semmi se lesz belőle.

Minálunk a kissármási földgáz-forrást egészen úgy kezelték, mint valami napi szenzációt. Egy darab ideig tele volt vele a világ, azután *kürtéma* lett belőle: elhallgattak vele és átadták a feledésnek. Ellenben a külföldi lapokban a magyar éhletlenség — valljuk meg: igazán nem jogtalan! — csúfolásának és ostorozó demonstrálásának kimeríthetetlen kútja gyanánt szerepel.

Ilyen körülmények között vitatkozni lehet rajta: vajjon ezen az állandó csúfolódáson való mérgében explodált-e a kissármási gáz, vagy abban a kétségbeesett törekvésében, hogy megint eszünkbe juttassa magát? És fájdalom, még kétségesebb: mi lesz az eredménye annak, hogy a figyelem megint ráterelődött? Az emberek nem szeretik — a lelkiismeretfurdalást, a mely elmulasztott kötelességek teljesítéseért zaklatja őket. A kissármási gázkútszájon a szemrehányás és a vád haragos szava zúg kifelé. A robbanás: egy dühös káromkodás volt, egy haragos mementó. Már most nagyon kíváncsiak vagyunk: mi fog következni? Az-e, hogy hozzálátanak a halogatott kötelesség teljesítéséhez, vagy pedig — boldog megnyugvás abban, hogy a sürgető és szemrehányó hangot szerencsésen sikerült elnémítani?...

Szigma.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A „Budapesti Szemle” novemberi számának élen most, a folyóirat két év előtt elhunyt szerkesztője halálának évfordulója alkalmából aktualisan — *Angyal* Dávidnak *Gyulai Pátról* a Kisfaludy-Társaságban tartott emlékbeszéde áll. Az emlékbeszéd, melynek csak első része kerül ebben a számban közlésre, a tanítvány és munkatárs meleg, szeretettel teljes hangján van megírva s most között részében Gyulai fejlődése, lírája és novellái vannak elemezve. Riedl kitűnő Gyulai-tanulmánya után érdekes most a legbizalmasabb tanítványok másikának szavait hallani a mesterről. A folyóirat többi részében *Beke* Manó tanév-megnyitó beszéde következik, melyet mint filozófiai kari dékán a budapesti egyetem ideai tanév-megnyitó ünnepén mondott. *Herz* Miksa bey, az Egyiptomban előkelő tudományos állást betöltő magyar születésű tudós az arab műemlékek bizottságáról s az iszlám egyik legnagyszerűbb építészeti emlékeiről, a kairói Hasszán-mecsetről mond el érdekes dolgokat, *Haraszti* Gyula Rostand-tanulmányait folytatja, a most között részben a francia drámaíró mestereiről értekezik, a kiknek hatása alatt drámai fölfogása, technikája kifejődött. *Kenéz* Béla a *szociáliszmus irodalomtörténete* címmel Földes Bélának a szociáliszmusról szóló könyvét ismerteti. A szépirodalmi részben *Maupassant* Parent úr című novelláját találjuk és *Lévay* Józsefnek *A szobor beszél* című versét, melyben a költő Rimaszombaton járva az együtt, szoros barátságban töltött ifjúságra s a rég elhunyt jóbarátára való mélabús visszaemlékezéssel aposztrófiája *Tompa* Mihály szobrát. A *Szemle* rovatban van egy-egy cikk a műegyetemi othoról, a Nemzeti Múzeum *Liszt* Ferenc emléki-

állításáról és Susanne Desprésről. Az *Értesítő* rovat több magyar és külföldi könyvet ismertet. A *Budapesti Szemle* Berzeviczy Albert és Boóthy Zsolt közreműködésével Voinovich Géza szerkeszti s a Franklin-Társulat adja ki; előfizetési ára félévre 12 korona, egyes szám ára 2 korona.

Heltai Jenő új könyvei. Heltai Jenőnek rövid időközökben két könyve jelent meg most; az egyikben novellák vannak, *Színes kövek* címmel, frissen elbeszélte, csattanós történetek, a melyekben éppen csak maga a történet fontos, a rendszerint furcsa, többé-kevésbé groteszk felé hajló alakok csak arra valók, hogy a történet lefolyhasson körülük. Sajátságos humor, egy házaspárról, a kik el akarnak válni, de előbb új férjet kell keresni az asszonyoknak s e keresés folyamán újra beleszeretnek egymásba. Itt groteszk az alapfogalom, az egy furcsa ötlet, melyet csak az író elbeszélő módja tesz hihetővé. Heltainál általában az elbeszélő hang a fontos s az olvasóban a rokonszenv az elbeszélő nyájias, kellemes és megnyerő egyénisége révén támad az elbeszélte dolgok iránt. Sajátságos humor, a mely csak ironikus játékokat és mindennel, embereivel, történeteivel, kicsit magával az olvasóval is, egy művelt, leszűrdött, a maga korlátai között harmonikusan megférő világlátásból táplálkozik, a mely az élet minden diszharmoniaját feloldotta minden dolgok széptekintés megértésében, az emberi ügyek kicsiségének szemlélésében. Ebből folyik Heltai szeretete a könnyűvívű bohém-alakok iránt, a kiket a maga felfogásához hozzászámláltan rajzol s a kikben bő alkalma nyílik a maga szelíd, elnéző ironizálására. Ezt értették és érték félre ma is azok, a kik léhaszkodással vádolták az író, nem véve észre, hogy ez a látszólagos léhaság valami jótévesztő pszichizmust takar, a mely nem lát az emberi életben semmi nagyot, tehát tudatosan fordul a kicsi dolgok felé. Heltai alapjában véve nem veszt semmit tragikusan és nem hajlandó semmin előzékenyülni. Kifejezett és kifinomult intelligenciája fölé emeli azoknak, a kikről ír s erről a magaslattól még kisebbeknek látszanak, mint a miyenek. Látszólag nincs semmi keserűség s ezért oly kellemes, vonzó az előadás. Mikor történeteit olvassuk, mintha egy igen jól nevelt, okos és jó ember meleg, szerény, affektálás nélküli hangját hallanók mögöttük. Mindezt történetei nem ragadnak el, nem nyitnak bennünk mélységeket, de

mindig azt az érzést keltik hogy disztigált, jó társaságban töltöttük időnket.

Gerhardt Gusztáv gyűjteményének katalógusa. (Rudolph Lepkes Kunst-Auctions-Haus, Berlin.) Két nagy, igen díszes kötetet küldött szét a berlini árverésrendező cég a világ összes múzeumainak és érdeklődőinek: néhai Gerhardt Gusztáv udvari tanácsos, ismert budapesti műkedvelő gyűjteményének katalógusát. Az első kötet az iparművészeti tárgyak, a második a festmények pontos leírását foglalja magában, összesen 117 illusztrációval. A gyűjtemény ez év márciusában részletesen ismertetett. Minálunk olyan kevés a magángyűjtemény, s ennek következtében a műtárgy-árverezés is, hogy ezt a hatalmas díszmunkát, mely pedig a külföldi nagy árveréseket mindig megelőzni szokott hasznos befektetés és így csaknem elkerülhetetlen attribútum, jóformán az első publikációnak ismerjük, mely magyar magángyűjtemény létét, azaz inkább megszüntet a művelt világ valamennyi múzeumának és érdeklődőjének híral vizsi. Érthető azok sajnálkozása, kik jobban szeretnék volna látni, ha az egész gyűjteményt a magyar állam vásárolja meg s elhelyezi közgyűjteményeinkben: de lehet-e követelni bár a leggazdagabb államtól is, hogy az összes értékes magánggyűjteményeket, melyekből tulajdonosuk megválni akar, magához vassa? Bizonyára nem s Angliában vagy Franciaországban sem látunk egyebet, mint azt, hogy a múzeumok aukciókon csupán azon műtárgyakat vásárolják meg (és pedig gyűjtés vagy pedig magánosok jelentékeny anyagi hozzájárulásával), melyek a múzeumi anyag kiegészítése szempontjából rájuk nézve különös fontossággal bírnak. Magánggyűjtők rendszerint speciális szempontok szerint gyűjtenek, úgy hogy teljes, kritika nélkül való bekebelezésük szükségképp megbontaná a minden múzeumban annyira kívánatos arányosságot, szétesővé tenné azt az anyagot, melynek egymás közt való összetartozása óhajlandó. Kitűnő gyűjtőnk, Gerhardt Gusztáv, pl. meissen porcellánból szedett össze annyi előrendű darabot, hogy ezek árából egy egész kis iparművészeti múzeumot lehetne összeállítani. Éppen ez a gyűjteménynek legértékesebb része, de tudjuk, hogy az anyag igen számottevő része visszakerül hozzánk. A festmények is mutatják a gyűjtőnek csupán a legszebbet szeretett, csupán a legjobbat megszerzeni akaró törekvését: Gerhardt a régi mesterek közül is csak a legnagyobb neveket vásárolta. Az aukció fényes kiállítás katalógusa egy magyar magánggyűjtemény kincseit tárja fel világszerte s az ebben a cse-

lekedetben rejlő erkölcsi értékért, hűnért az egész magyar kultúra háijára tarthat számot. A föld szelleme, Frank Wedekind, a nálunk is sokat emlegetett német drámaíró leghíresebb darabjainak egyike, melynek előadása Budapesti is tervbe van véve, most megjelent a *Pödrös Színházak Műsora* című kiadvánnyal. A fordítás Benedek Marcell gondos munkája.

A „Jó Pajtás”, Sebők Zsigmond és Benedek Elek képes hetli gyermeklapja november 12-iki számában első helyen közli Ábrányi Emil versét, *Szeme György elbeszélését, Dörnyögi Dömötör sportkalandjait Sebők Zsigmondtól, történetét az automobilról Schöppin Aladártól, Karafíth Jenő cikkeit egy új, nálunk még kevésbé ismert sportról, a gyepi hockeyről, Benedek Elek versét Gergey Imre képehez, a világ legszebb meséi rovatában Daudet Alfonz egy bájos meséjét, tréfás történetet a krokodilus-fogásról, Benedek Elek regényét, A Kis Krónika rovat aktualizálását, a rejtélyének, szerkesztői üzenetek teszik teljessé e szám gazdag tartalmát. A „Jó Pajtás”-t a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára negyedévre 2 korona 50 fillér, félévre 5 korona, egész évre 10 korona, egyes szám ára 20 fill. Mutatványszámot kívánatra ingyen küld a kiadóhivatal. (IV. ker., Egyetem-utca 4.)*

Új könyvek.

Színes kövek. Novellák, írta Heltai Jenő. Budapest, Singer és Wolfner; ára 3-50 korona.

Az én második feleségem. Regény, írta Heltai Jenő. Budapest, Singer és Wolfner; ára 3-50 korona.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelmúlt napokban: JAGICZA Lajos a pannonhalmi Szent Benedek-rend tagja, arany- és érmé-alkotó, 79 éves korában Celldömölkön. — Tóth Lőrincz, dr. jászvári premontrai kanonok, kiskaposi plébános Kiskaposon. — Labányi és csomai BAY ISTVÁN, nyug. császári és királyi huszárkapitány, 66 éves korában Szénvőváralján. — Makkoshettyei HETTYEY GYULA királyi kamarás, nyug. ítélőtáblai bíró, 81 éves korában Nagyváradon. — Dukai TAKÁCS SAMUEL földbirtokos, a répczelaki ág. ev. hitv. gyülekezet felügyelője a soproni alsó esperességi ág. ev. hitv. tanfőtetület díszelnöke, 51 éves korában Répczelakon. — TALÁSY ÁRPÁD ügyvéd, 64 éves korában Cegléden. — SOKORAY ISTVÁN magánzó, 51 éves

korában Győrött. — ROHONCZI REZSŐ, m. kir. pénzügyi számvizsgáló, 60 éves korában Veszprémben. — BÁTHORY ANTAL földbirtokos, 65 éves korában Budapestben. — RIKÓRTI EDE ügyvéd, a székesfehérvári ügyvédi kamara alelnöke, 77 éves korában Veszprémben. — DOKTOR LUDON magyar királyi járási állatorvos, 48 éves korában Pécsen. — KISS GYULA úpesti járási bírósági végrehajtó. — IFJÁB MÜLLER REZSŐ asztalos nagyiparos, 34 éves korában Budapestben. — NEMES SÁNDOR államrendőrségi detektív, 54 éves korában Budapestben. — RÁKOS ZOLTÁN, Rákos Gyula és felesége, szül. Rubint Adél 17 éves fia Salgotarjánban.

Özv. báró CZEKÁN MÓRICZNA, szül. gróf Zichy Ilma Pozsonyban. — ÖZV. KULIFFAY LADISNA, szül. Pfeifer Emilia, 69 éves korában Gödöllőn. — KONCZ ANTALNA, szül. Guttmann Hermína, 67 éves korában Lovasberényben. — ÖZV. GAZDÍK JÓZSEFNA, szül. Fűrész Etelek, 67 éves korában Berettyóújfalun. — BARTA MÓRNE, szül. Eisner Julia, 64 éves korában Budapestben. — SUGAR IONACZNA, szül. Grünberg Julia, 54 éves korában Aszódon. — NICS ISTVÁNNA, szül. Verboszy Etelek, 37 éves korában Podolinban. — SZABÉLY KÁLMÁNNÉ, Szabély Kálmán vasútiigazgató, udvari tanácsos felesége Budapestben. — HEGEDŰS ZSIGMONDNA, szül. Pfeifer Szidónia, Hegedűs Zsigmond székesfővárosi tanár felesége, Budapestben. — ÖZV. GYÖNGY JÁNOSNA, szül. Farkas-Nagy Lujza, a Nemzeti Színház tagja, 69 éves korában Budapestben.

EGYEVELEG.

*A haladó vonat sebessége. Egy angol czég automatát talált fel, mely, ha egy pénzdarábot dobunk bele, minden egyes pillanatban megmutatja a haladó vonatnak sebességét. Ezen automatával egyrészt a vasutak új bevételi forrásokhoz jutnak, másrészt meg az utazó közönség szórakozást nyer vele.

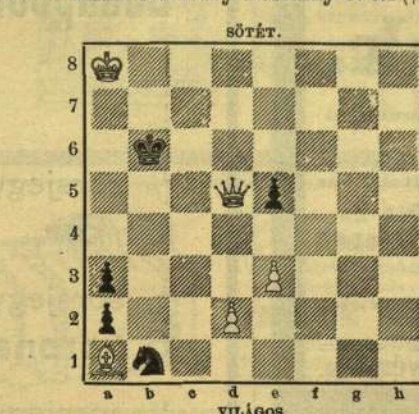
Felhívjuk az olvasó figyelmét Spindler Adolf aluminium edénygyáros (Budapest, VII. ker., Angol-utca 8/a) hirdetésére. Magyar gyártmányt kínál, különleges kivitelben és legalább is oly minőségben, mint a külföldi ár. Az aluminium edénynek óriási jövője van a háztartásban, ha eddig aránylag gyérren találkoztunk vele, az azért van, mert háziasszonyaink részben nem ismerik ezeknek higiénikus előnyeit, részben pedig az eddig forgalomba hozott selejtes áru nem nyerte meg tetszésüket. Bizvást reméljük, hogy hazai gyáraink meg fogják kedveltetni háziasszonyainkkal ezt a szép s egészséges dolgot.

Wein Károly és Társai szépassági vászon és asztalnémi gyárosok lerakatait az újonnan felépült Harisbázárba: IV. Váci-utca 30/b szám alá helyezték át. Az új, teljesen modern berendezésű üzlet méltóan képviseli a cég kitűnő hírnevét, melynek nemcsak a hazai piacon, hanem messze tengeren túl is díszeseket szerzett gyártmányainak s vele a mindinkább izmosodó magyar leniparnak. A kitűnően vezetett gyár már eddig is sikerrel küzdött meg a külföld hasonló gyártelepeivel, nemcsak itthon, de az ország határain túl is. Olvasóinknak párfogásába ajánljuk a hazai leniparnak ezen vállalatát.

Általánosan elismert tény, hogy a Székely és Társai cég (Budapest, Múzeum-körút 9.) cipőraktárból csakis jó minőségű cipőket, elegáns kivitelben olcsó szabott áruk mellett kerülnek forgalomba. Szülők, hölgyek és urak saját érdeke, hogy cipőszükségletüket a Székely és Társai cégnél szerezzék be. Kívánatra árjegyzék.

SAKKJÁTÉK.

2770. számú feladvány Dobrusky J.-től (+), Prága.

Világos indul és a negyedik lépésre mattot ad.

A 2766. számú feladvány megfajtása dr. Frankenstein-től. Világos. Sötét. Világos. a. Sötét. 1. B8-f7 — Kd5-e6 (a) 1. — — — K t. sz. 2. B7-f7 — c7 (t) 1b.

Kétféleképpen fejtették meg: Merényi Lajos. — Gelst József és Stark Vilmos. — A *Budapesti Sakk-kör*. — A *Budapesti III. ker. Sakk-kör*. — Ludányi Antal. — Wysocki János. — Beer Mór. — Gottlieb István (Budapest). — Nemeth Péter (Győr). — Kintzig Robert (Bakert). — Müller Róbert (Szombathely). — Hoffmann Antal (Léptővár). — Szabó János (Bakony-Szentlászló). — A *Győri Sakk-kör*. — Székely Jenő. — Mézes József (Győr). — A *Zborói Társaság*. — A *Kalocsa Katolikus Kör*. — Veörös Miklós (Zirc). — Ifj. Hubay Bertalan (Bodás).

ujlak. — A *Dunaföldvári Egyenlőségi kör* (Dunaföldvár). — Baross Mihály (Biharudvari). — Csolnoki István (Hajdúhadháza). — A *Leibnitz Gazdasági Kaszinó* (Leibnitz). — László János és Balvák János (Alberti-Isra). — *Csengeri Kaszinó* (Csenger). — Király Mihály (Zenta). — Kunz Rózsa (Temesvárd). — *Budai Sakkos Társaság* (Budapest). — Pátkó Imre (Tálpá).

Szerkesztői üzenetek.

Új erkölcs. A novella nagyon körmonfontan van írva, s nincs is benne érdekes mondanivaló. A kérdézt vállalatot megkaphatja bármely könyvkereskedés útján.

Két levél. Nincs költőleg megcsinálva s a gondolat is meglehetősen banális.

Séta a halál körül. Inkább séta a bombasztok körül.

Tanács. Értelme vajmi kevés van s ez a kevés sem ér semmit.

Emlékek a Nőgyőről. Csak szavak, minden lendület nélkül.

Nyugtató. Lemondás. Ezek a versek inkább illenének valami kis lány stambuchájába, mint lapba.

Valerius. Vannak benne elég jól megírt részek, de az egész vers mégsem irodalmi mű.

Strófák. Bizony ez nem vers, csak fiatalos ábrándozás.

Százados óhaj. Nagyhangú szavazás, a mely mögött nincs semmi érzés.

KÉPTALÁNY.

A 42-ik számban megjelent képtalány megfejtése: Kellemes hűsítő ez égető melegben.

Feloldó szerkesztő: Hoitsy Pál.

Szerkesztési iroda: Budapest, IV., Reáltanoda-u. 5. Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Báli-selyem újdonsg nagy választékban méterenként 1.15 koronától felebb bér- és vámmintve a megrendelőhöz szállitva. Gazdag mintagyűjteményt postafordultával küld **HENNEBERG** selyemgyáros Zürich.

Oly hölgy a ki az egészséges bőrpótlásra súlyt fektet, szeplőt eltüntetni, gyönyörűen puha bőrt, valamint fehér arczibort elérni óhajt, kizárólag a **vesszőparipa-liliomtejszappant** használja. — Egyedüli gyártó: **Bergmann & Co. Tetschen a. E.** Darabja 80 fillért minden gyógyszerárban, drogériában és illatszerkereskedésben stb. kapható.

TÖRLEY-PEZSGŐ

Egyedüli teljesen pormentes, ruganyos és higiénikus padlózat, tökéletesen zajtalan, pormentes és melege tartó, szövetszerű hatással. Teljesen sima színűben és Inlaid keresztű. Legkiválóbb tartós- és egyszerű kezelési- és építkezési- minőségű anyag. Szakszerű felületi munkát biztosítunk. — Költségvetés díjtalan.

Elsinger M. J. és Fiai Bpest. V. Báthory-u. 6. Telefon 139—32. szám.

RIDIKÜL-T

és egyéb finom bőrűt legelőnyösebben vásárolhat a készítőnél **CSÁNGÓ-nál**

Budapest, IV., Múzeum-körút 5.

TELEFON: 67—00.

Olcsó szabott áruk. Grand Prix arany-érem Párizs.

A CZIM FONTOS!

Svájci selyem vámmintesen házhoz szállitva!

Kérjen fekete, fehér vagy színes ujjonsgáncsokból mintákat: duchesse, voile, satin, soie, tafetas, crepe de chine, colenne, coté, mousseline 120 cm. széles, méterenként 1-20 K-tól kezdve. Ruháknak, blúzoknak stb.-nek való bárony és peluche, ugyancsak himzett blúzok, valamint balizt, pamut, vászon- és selyemruhák. Mi csakis garantáltan erős selyemszöveteket adunk át vámm- és portómentesen közvetlen magánvételre.

SCHWEIZER & Co., LUZERN U 24 (Sváj.) Selyemkivitel. Királyi udvari szállító.

Fog-Krém **KALODONT** Szájviz

Elsőrendű aluminium edények közvetlenül a gyárból. Minden háziasszonynak kívánatos gyönyörű karácsonyi ajándék.

Kivételes ajánlat 6 főcsoportban:

L. L. 15 darab 30 korona.

L. 15 darab 35 korona.

3 fazék, 3 lábas, 6 fedő, 1 tejforraló, 1 rántottasütő, 1 palacsintasütő.

L. L. 20 darab 41 korona.

L. 20 darab 48 korona.

4 fazék, 4 lábas, 8 fedő, 1 tejforraló, 2 rántottasütő, 1 palacsintasütő.

L. L. 26 darab 59 korona.

L. 26 darab 67 korona.

5 fazék, 5 lábas, 10 fedő, 2 tejforraló, 2 rántottasütő, 2 palacsintasütő.

L. Elsőrendű aluminium edény különleges bronzabronccsal. L. L. Elsőrendű aluminium edény bronzabroncs nélkül.

Díjtalan csomagolással, bérmentve házhoz szállitva. Meg nem felelőért a pénzt visszaadom. Sürgőyezzim: Spindler.

★ Árjegyzék és használati utasítás ingyen és bérmentve. ★

Spindler Adolf fém- és bádógarugyár, Budapest, VII., Angol-utca 8/a.

ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁS
(ANDRÁSSY-ÚT 23.)

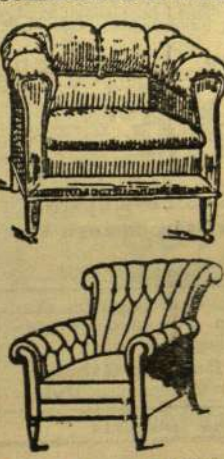
ELKÁN
ÉS
GERŐ
SZÜCSÖK
BUDAPEST
VI. PETŐFI-U. 5

Divatlap díjtalan. Telefon: 83-73

— AGYTOLLAK —
Legelőnyösebb bevásárlási forrás:
Magyar Kereskedelmi Vállalat + Miskolc 20.
Tessék áránálantot kérni. Tessék áránálantot kérni.

SALVATOR kiváló bőr- és lithiumos gyógyforrás
vese- és hólyagbajoknak, köszvénynek, cukorbetegségnek, vörhenységnek, emésztési és lélegzési szervek hurutjainál kitűnő hatású. — Természetes vasmentes savanyúvíz.
Kapható ásványvízkereskedésekben és gyógyszerárakban. **SCHULTES ÁGOST** Szinye-Lipóci Salvatorforrás-vállalat, Budapest, V., Rudolf-rakpart 8.

Angol
bőrbutoripar
Bőrbutor
szakmühelyek
KENDI ANTAL
Budapest, IV. ker.
Simmelmw-u. 7. sz.

Angol bőrbutor, Ebédő-székek, irodai karosszékek szakaszi gyártása. Külön osztály használt bőrbutor modernizálására, felújítására és festésére. Székátlakítások.

A már 53 év óta díszretrémítélt ismert, s a 71012. sz. Belsőügyi miniszeri felirat követelményeinek teljesen megfelelő
UJ-VUKOVÁRI
arctisztító kenőcs
uj vukovári
bőrszépítő szappan
mely az arckorcsosul a használati utasítás szerint alkalmazva, még korosabb egyéneknek is viruló és fiatal kinézetet kölcsönöz.
Egy nagy tégely ára 1 K 60 fill. kisebb 1 K. Szappan 1 K. Utánéztől óvkozzunk! Csak Krajcsovic Által Vukováron készített kenőcs valódi. Minden tégelyen Krajcsovic a készítő arcképe látható.
Főraktár: Budapest, Király-u. 12. és Andrassy-ut 26. Török József gyógyszerár.

Ártalmatlanok

a **BABYMIRA-CRÉM** nevű gyermekkenőcs készítéséhez használt alkátrészek. Jóhatású ezen Baby-mira-crém vörös és nedvesség által feldrészölt bőr, bőrkütség és somör ellen, mivel azonnal fájdalomcsillapítólag gyógyít, miért is Baby-mira-crém orvosok és szülésznek által nagyon ajánlatik. — Felnőttek is igen jó eredménnyel használják ezen Baby-mira-crém felrepedt bőr, kézborúrtvaság és lábizzadás ellen. Egy doboz ára 60 fillér. Kapható minden gyógyszerárban vagy az egyedüli készítőnél: **BRODJOVIN H.** Zrinyi-gyógyszerár Zágráb (Zagreb).

PALMA
kaucsuk
Cipőszarok

Gyönyörű karácsonyi és újévi ajándékok
egyszerűtől a legdrágábbig kaphatók

O. cs. és kir. Fensége József főherceg kam. szállítója

Lőw Sándor

ékszerész és órásnál

Telefon 62-68.

Budapest, VIII., József-körút 81/A.

Vidéki megrendelések pontosan és lelkiismeretesen lesznek fogadva. Árjegyzék kíváncsi ingyen és bérmentve.

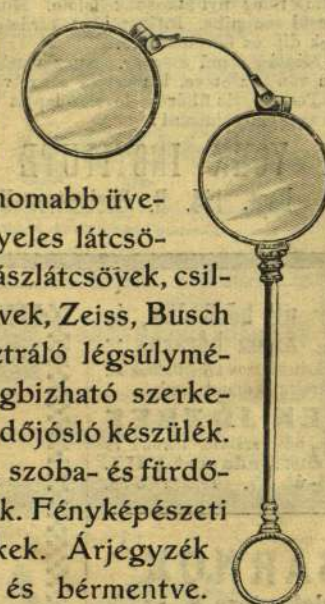
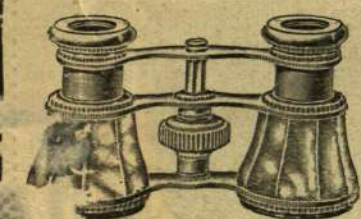

"ALTVATER"
GESSLER
BUDAPEST.

Calderoni és Társa

Budapest, V., Gizella-tér 1. (Haas-palota.)

Szemüvegek és orrcsipesek a legfinomabb üvegekkel. Színházi látcsövek, női nyeles látcsövek díszes kivitelben. Tábori és vadászlátcsövek, csilágászati távcsövek. Prizmás látcsövek, Zeiss, Busch stb. gyártmány. Aneroid és regisztráló légsúlymérők megbízható szerkezettel. Időjáró készülék. Ablak-, szoba- és fürdőhőmérők. Fényképezési készülékek. Árjegyzék ingyen és bérmentve.

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNÉVŰ ÓRAÜZLETE.

Alapítva 1847.

Brausweller János

Ca. és kir. kizárólagosan
szab. chronometer- és műorás, feltalálója
a remontoir ingaóráknak
stb. stb.

ÓRÁK, ÉKSZEREK 10-ÉVI JÓTÁLLÁSSAL
RÉSZLETFIZETÉSRE

Képes árjegyzék bérmentve. Javítások pontosan eszközöltek.

Ujjonnan berendezett
szepességi vászon- és
damasztáru-főraktárunkat
IV., Váci-utca 30/b szám

Haris-bazár épületben megnyitottuk,
a hol szépebbé lenkésztiményeink:
vásznak, asztalneműek, törül-
közők, törölk, ágyneműek,
zsebkendők stb. stb.
az eddigénél nagyobb választékban vannak.

Wein Károly és Tsai

szepességi vászon- és asztalnemű-gyárosok

Gyáraink minden darab készítményén
mellékelt védjegy látható.

Riessner Kályhák

Phönix-
folytonégők

Egészségi szempontból
legkiválóbb rendszer.
Eredeti biztonsági szabályozóval.
Gázlemlések és robbanások
elkerülve.

Pluto
az új rendszer.

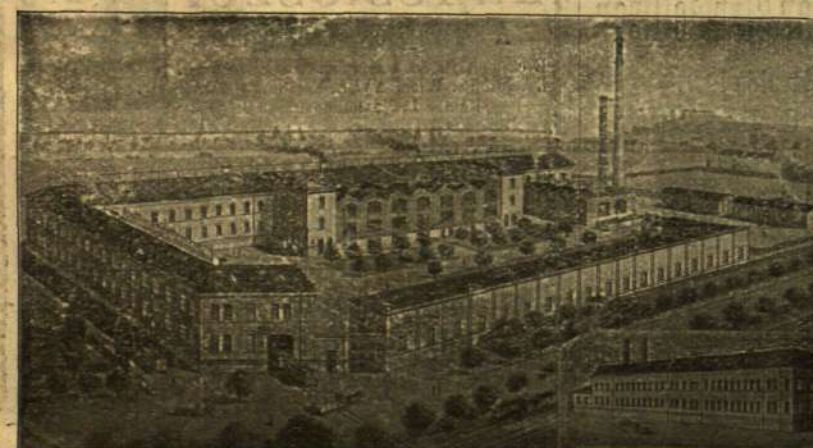
A fűtési szakma terén évek óta
tartott tanulmányozások
kimagasló eredménye.

Fortuna

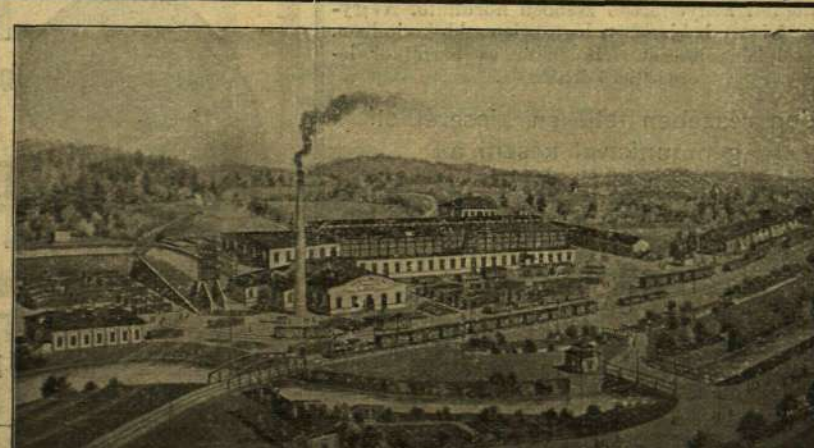
Ringeisen Testvérek, Budapest, Hold-utca 21.

DAVID KÁROLY és FIA

dobozáru- és faanyaglemez-gyár részvénytársaság.

Napi gyártás **500,000** doboz, — 150 lóerőre berendezett
gép. — 500 munkás.

Szállít évente 200 vagon szürke, barna és fehér lemezt.
500 lóerős gép vízierőre. 300 lóerős gőzgép. 200 munkás.

Sürgönyesim
"CARTONAGE"

Közp. iroda: Budapest, I., Mészáros-utca 58.

Telefon:
41-48. szám.

Franklin-Társulat nyomdája. Budapest IV., Egyetem-utca 4. sz.

47. SZ. 1911. (58. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL

BUDAPEST, NOVEMBER 19.

Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

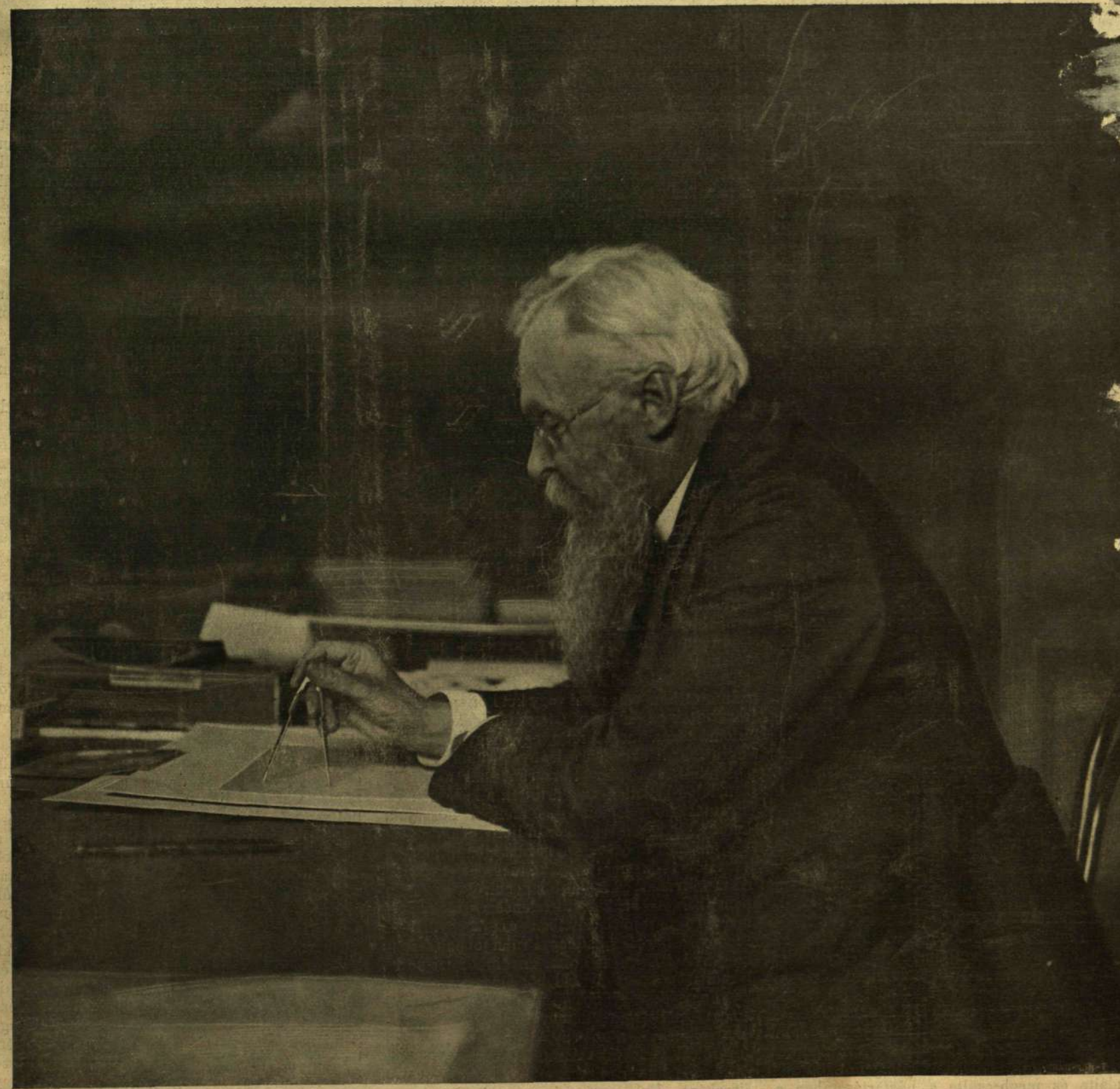
Egyes szám
ára 40 fillér.

Előfizetési
feltételek:

Egész évre — 20 korona.
Félévre — 10 korona.
Negyedévre — 5 korona.

A «Világkrónika»-val
negyedévenként 1 koronával
több.

Külföldi előfizetéseken a postailag meg-
határozott viteldij is esztolandó.

SCHULEK-FRIGYES DOLGOZÓ-ASZTALA MELLETT. — Éber László (Gyűjtő).